

Podpory vysokoškolských studentů se specifickými poruchami učení

Vendula Šťastná

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Vendula Šťastná**
Osobní číslo: **H12514**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů
v neziskové sféře**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Podpora vysokoškolských studentů se specifickými
poruchami učení**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

**Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti specifických poruch učení
dospělých a možnosti andragogické intervence.**

Příprava metodiky empirické části.

Realizace kvalitativního výzkumu formou analýzy dokumentů.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BARTOŇOVÁ, Miroslava. Kapitoly ze specifických poruch učení I: vymezení současné problematiky. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 128 s. ISBN 80-210-3613-3.

KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, Lea. Vysokoškolské studium se zajištěním speciálněpedagogických potřeb. Brno: Paido, 2007, 94 s. ISBN 978-80-7315-141-6.

MATĚJČEK, Zdeněk. Dyslexie: specifické poruchy čtení. Vyd. 3., upr. a rozš. Jinočany: H & H, 1995, 269 s. ISBN 80-85787-27-x.

PIPEKOVÁ, Jarmila. Kapitoly ze speciální pedagogiky. 2., rozš. a přeprac. vyd. Brno: Paido, 2006, 404 s. ISBN 80-7315-120-0.

POKORNÁ, Věra. Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování. Vyd. 3., rozš. a opr. Praha: Portál, 2001, 336 s. ISBN 80-7178-570-9.

ZELINKOVÁ, Olga. Poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD. 11. vyd. Praha: Portál, 2009, 263 s. ISBN 978-80-7367-514-1.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jana Krausová, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

9. ledna 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlíně dne 9. ledna 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.

děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.

ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 14. 2. 2015

.....
Kondula Ľubomír

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledky obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užití-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá podporou vysokoškolských studentů se specifickými poruchami učení. Je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část popisuje obecné informace, jež se týkají specifických poruch učení, legislativní ukotvení práva na vzdělávání osob se zdravotním postižením a možnou podporu pro uchazeče o studium a studenty vysokých škol se specifickými poruchami učení. V praktické části je provedena analýza dokumentů všech veřejných vysokých škol v České republice, jejímž cílem je zjistit, jakou podporu nabízí tyto veřejné vysoké školy uchazečům o studium a studentům se specifickými poruchami učení. Jako výzkumná metoda byla použita analýza dokumentů a dotazování.

Klíčová slova:

specifické poruchy učení, studenti vysokých škol, centra podpory, diagnostika, podpůrná opatření

ABSTRACT

Bachelor thesis deals with the support of university students with specific learning disabilities. It is divided into theoretical and practical part. The theoretical part describes general information concerning the specific learning disabilities, the legislative definition of the right to education of persons with disabilities and possible support for prospective students and university students with specific learning disabilities. In the practical part is an analysis of documents of all public universities in the Czech republic, which aims to find out what support offers public university applicants for study and students with specific learning disabilities. As a research method was used the analysis of documents, supplemented by interviews.

Keywords:

specific learning disabilities/difficulties, university students, support centers, diagnosis, support measure

Děkuji Mgr. Janě Krausové, PhD. za cenné rady, podněty a připomínky, které mi poskytla při vedení mé bakalářské práce.

Motto:

„Jediná cesta k vědě je činnost.“

George Bernard Shaw

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ	12
1.1 TERMINOLOGIE	12
1.2 VÝSKYT	16
1.3 KLASIFIKACE A PROJEVY	17
1.4 ETIOLOGIE.....	19
2 VYSOKOŠKOLSKÉ STUDIUM SE SPU	21
2.1 LEGISLATIVNÍ RÁMEC.....	21
2.2 SPECIFICKÉ PROSTŘEDÍ EDUKACE.....	23
2.3 SPECIALIZOVANÁ STŘEDISKA A CENTRA PODPORY	25
2.4 PODPORA STUDENTŮ	26
2.4.1 Diagnostika specifických poruch učení	27
2.4.2 Modifikace podmínek	28
2.4.2.1 Modifikace přijímacího řízení	30
2.4.2.2 Modifikace způsobu ověřování znalostí a studijních podmínek.....	31
2.4.3 Podpůrné prostředky	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	35
3.1 CÍLE VÝZKUMU	35
3.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	35
3.3 METODA SBĚRU A ZPRACOVÁNÍ DAT	36
3.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	36
4 ANALÝZA DAT A JEJICH INTERPRETACE	39
4.1 ZABEZPEČENÍ PODPORY STUDENTŮ SE SPU	39
4.2 DIAGNOSTIKA UCHAZEČŮ O STUDIUM A STUDENTŮ SE SPU.....	42
4.3 PODPORA UCHAZEČŮ O STUDIUM PŘI PŘIJÍMACÍM ŘÍZENÍ.....	48
4.4 PODPORA STUDENTŮ PŘI STUDIU	53
5 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	64
5.1 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	66
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	72
SEZNAM PŘÍLOH	73

ÚVOD

Specifické poruchy učení jsou aktuálním tématem dnešní doby. Jsou vývojovou poruchou, což znamená, že se projevují narušením vývoje určitých schopností a dovedností. „Představují diagnostickou kategorii sloužící k souhrnnému označení takových vývojových výukových problémů, které vznikají jako důsledek dílčích dysfunkcí potřebných pro osvojení různých školních dovedností“ (Matějček, Vágnerová, 2006, s. 7). Dotýkají se jak primárního, sekundárního, tak i terciálního vzdělávání.

V oblasti největšího zájmu jak českých, tak zahraničních odborníků stále zůstává období mladšího či raného školního věku, které je limitováno od nástupu do školy až do jedenácti či dvanácti let, kdy dítě nastupuje na 2. stupeň základní školy a začíná vstupovat do puberty (Bartoňová, 2004, s. 33). Je to s největší pravděpodobností způsobeno tím, že toto období je považováno za nejvhodnější období pro reedukaci a nápravu specifických poruch učení.

V posledních letech se však pozornost odborníků začíná obracet i na další věkové skupiny včetně adolescentů a dospělých, tedy i na vysokoškolské studenty. Souvisí to pravděpodobně s tím, že na vzdělání je kladen v naší společnosti stále větší důraz a stále více osob vstupuje do terciálního vzdělávání. Úspěšné absolvování vysoké školy je považováno za předpoklad k úspěchu v dalším životě, ať již osobním či profesním.

Často si ani neuvědomujeme, že specifické poruchy učení ovlivňují i studenty vysokých škol při plnění studijních povinností. Impulsem pro zvolení tématu bakalářské práce „Podpory vysokoškolských studentů se specifickými poruchami učení“ bylo setkání se spolužákem, jemuž byly v primárním vzdělávání diagnostikovány specifické poruchy učení a poskytnuta náležitá podpora. V současné době, kdy je vysokoškolským studentem mu není poskytována vysokou školou při studiu žádná podpora. Zajímalo mne tedy, jakou podporu mohou těmto studentům vysoké školy nabídnout a případně i nabízí.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Cílem teoretické části je poskytnout obecné informace o specifických poruchách učení, jejich klasifikaci, příčinách, projevech a přiblížit podpory, které mohou vysoké školy svým studentům se specifickými poruchami učení nabídnout.

Praktická část je věnována výzkumu, jehož cílem je zjistit, jakou podporu nabízí veřejné vysoké školy s působností na území České republiky uchazečům o studium a studentům

se specifickými poruchami učení. Výzkum je proveden kvalitativní metodou a to analýzou dokumentů. Jako doplňková metoda je použito dotazování prostřednictvím e-mailu.

V závěru bakalářské práce jsou shrnuty získané poznatky z provedeného výzkumného šetření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ

Teoretická část předkládané bakalářské práce bude rozdělena na dvě kapitoly. První kapitola se zaměřuje především na vysvětlení současné terminologie, jak české tak zahraniční, uvádí četnost výskytu specifických poruch učení, vymezuje definice specifických poruch učení, jejich klasifikaci, projevy a etiologii.

1.1 Terminologie

Současná česká odborná literatura jak pedagogická, tak i psychologická není terminologicky zcela sjednocena a definována. Bartoňová (2004, s. 6) uvádí, že pro označení specifických poruch učení jsou používány termíny jako *vývojové poruchy učení*, *specifické vývojové poruchy učení a chování* či *specifické poruchy učení*. Pokorná (2001, s. 59) ještě tento výčet doplňuje o termín *specifické vývojové poruchy*. Přívlastek „vývojové“ vystihuje povahu poruchy, k nimž dítě teprve vývojem dospívá (Swierkoszová, 2013, s. 12). Nejnovější literatura termín „vývojové“ již neuvádí. Označení *specifické* je udáváno z důvodu odlišení těchto poruch od nespecifických, které mohou být způsobeny například sníženým rozumovým nadáním, smyslovými vadami, nedostatečnou motivací ke školní práci, výchovnou či výukovou zanedbaností dítěte (Bartoňová, 2006, s. 144). *Uvedené termíny jsou nadřazeny termínům dyslexie, dysgrafie, dysortografie a dyskalkulie*. Pro české prostředí existují ještě další specifické termíny, se kterými se v zahraniční literatuře nesetkáme a to *dyspraxie, dysmúzie a dyspinxie*. Tyto termíny vyjadřují pouze určitý typ poruchy v osvojování a užití řady dovedností a funkcí.

Vždycky tomu ale tak nebylo. Specifické poruchy učení byly ztotožňovány s termínem dyslexie. Definování specifických poruch učení se vyvíjelo kontinuálně s rozvojem bádání v této oblasti, tedy od prvních definic dyslexie, kdy dyslexie byla označována jako porucha čtení až po současné definování specifických poruch učení, které zahrnují například i poruchu v psaní či matematice. Moderní definice vymezují ve svém definování i oblast diagnostiky. Jsou zaměřeny především na děti školního věku, protože obtíže se projevují nejčastěji během raného školního věku. Jelikož proti vzniklým definicím byly vždy vzneseny námítky, vznikaly definice nové, které odrážejí vývoj vědních oborů, ale i přístup jejich autorů k problematice specifických poruch učení. Z tohoto důvodu se také od sebe definice odlišují.

Klasická definice dyslexie byla přijata po dlouhých jednáních Světovou neurologickou federací na konferenci 4.4.1968 v Dallasu, USA a byla definována takto:

„Specifická vývojová dyslexie je porucha projevující se neschopností naučiti se čísti, přestože se dítěti dostává běžného výukového vedení, má přiměřenou inteligenci a sociokulturní příležitost“ (Matějček 1974, cit. podle Zelinková 2009, s. 16).

V roce 1995 formulovala *Ortonova dyslektická společnost* definici, která již zmiňuje konstituční původ poruchy a možnou kombinaci s dyskalkulií:

„Dyslexie je neurologicky podmíněná, často dědičně ovlivněná porucha, která postihuje osvojování jazyka a jazykové procesy. Projevuje se v různých stupních závažnosti při osvojování receptivního a expresivního jazyka včetně fonologických procesů, při osvojování čtení a psaní, někdy též v aritmetice“ (Zelinková, 2009, s. 17).

Současná definice dyslexie pochází z roku 2003 (publikovala ji pracovní skupina Mezinárodní dyslektické společnosti v *Annals of Dyslexia*):

„Dyslexie je specifická porucha učení, která je neurobiologického původu. Je charakterizována obtížemi se správným plynulým rozpoznáním slova a špatným pravopisem a dekodovacími schopnostmi. Tyto obtíže jsou typickým následkem deficitu ve fonologické složce jazyka, který je často neočekávaný ve vztahu k ostatním poznávacím schopnostem a k podmínkám efektivní výuky ve třídě. Mezi sekundární následky mohou patřit problémy s porozuměním čteného a omezené čtenářské zkušenosti, které brání růstu slovní zásoby a základních znalostí“ (Bartoňová 2012, s. 25).

Tato definice vykazuje posun v chápání dyslexie, kdy *dyslexie je označována za specifickou poruchu učení*, na rozdíl od předchozí definice z roku 1995, kdy v této definici byla označována pouze obecně za poruchu učení. Co se týká původu dyslexie, tak autoři této definice jej spatřují v neurobiologii, tedy např. ve stavbě a struktuře nervové soustavy.

Podle Bartoňové (2012, s. 25) „v zahraničním pohledu termín dyslexie, který označuje poruchu čtení, bývá také užíván pro označení poruchy čtení a psaní nebo bývá označován termínem pro specifické poruchy učení jako celek“.

V této bakalářské práci bude používán termín *specifické poruchy učení* z důvodu jeho schopnosti zahrnout specifické školní obtíže v jejich různých formách, stupni i etiologii.

Specifické poruchy učení se neustále vyvíjí. Mají vliv na osobnost člověka, ale i na prostředí, ve kterém žije. Proto se stávají středem zájmu mnoha vědních oborů. K českým

odborníkům, kteří se zabývají specifickými poruchami učení patří podle Bartoňové (2012, s. 17) V. Pokorná (2001, 2010), A. Kucharská, D. Švancarová (2001), Matějček (1995, 2006), M. Vágnerová, O. Zelinková (1994). Problematikou dyskalkulie a její reedukace se zabývá R. Blažková, která je považována za jednu z našich nejvýznamnějších odbornic na tuto problematiku. K aktuálně řešeným tématům v oblasti specifických poruch učení patří přístup k výuce cizích jazyků, kdy tímto problémem se mimo jiné zabývá např. O. Zelinková (2003). Nesmíme vynechat ani využití informačních technologií či problematiku dospívajících a dospělých. Ze současných zahraničních odborníků, kteří se věnují problematice dospělých můžeme jmenovat G. Reida nebo také E. Morgan a C. Klein (2004) či S. Moody (2006, 2007).

Podle Matějčka (1974, cit. podle Pokorná, 2001, s. 60) „zahraniční odborná literatura také není ve společné terminologii jednotná“, proto mohou vznikat při překladu z jednoho jazyka do druhého terminologické nepřesnosti. V odborné literatuře psané v angličtině se nejčastěji setkáváme s termínem *Learning Disabilities*, který označuje poruchy učení, nevztahující se na děti mentálně retardované. Zelinková (2003, cit. podle Květoňová a kol., 2012, s. 148) uvádí, že dalšími často užívanými termíny jsou *Specific Learning Difficulties* a *Specific Learning Disability* (specifické obtíže učení) nebo i termín *Dyslexia*, přičemž tyto termíny zastřešují všechny specifické poruchy učení. V Čechách jsou diferencovány podle příznaků na dyslexii, dysgrafii, dysortografii, dyskalkulii, dysmúzii, dyspínxii, případně dyspraxii. Podle Pokorné (2001, s. 60) „často též autor používá více termínů nebo používá výrazy, které pojem poruchy učení opisují: *attention deficit disorder* (porucha spočívající ve snížení pozornosti), *dyslexic* (dyslektický), *explosive* (výbušný), *underachiever* (s nedostatečným výkonem), *poor memory* (snížená paměť). K dalším používaným termínům patří *Special educational needs* (děti se zvláštními potřebami vzdělání), ale i *Specific developmental dyslexia* (specifická vývojová dyslexie), *Specific reading retardation* (specifická retardace čtení)“.

Specifické poruchy učení zasahují také do lékařských věd, které je specificky definují. Aktuální 10. revize *Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN 10-ICD 10)* z roku 1992 zařazuje problematiku specifických poruch učení do V. kapitoly, nazvané jako Poruchy duševní a poruchy chování, kategorie F00-F99, do skupiny Poruch psychického vývoje, kategorie F80-89. *Oproti speciální pedagogice používá jinou terminologii a i číselnou klasifikaci.*

České školství ji však akceptuje. Klasifikace zahrnuje tyto základní diagnózy:

F80-89 Poruchy psychického vývoje

F80 Specifické vývojové poruchy řeči a jazyka

F80.0 Specifická porucha artikulace řeči

F80.1 Expresivní porucha řeči

F80.2 Receptivní porucha řeči

F80.3 Získaná afázie s epilepsií

F80.8 Jiné vývojové poruchy řeči a jazyka

F80.9 Vývojová porucha řeči a jazyka nespecifikovaná

F81 Specifické vývojové poruchy školních dovedností

F81.0 Specifická porucha čtení

F81.1 Specifická porucha psaní a výslovnosti

F81.2 Specifická porucha počítání

F81.3 Smíšená porucha školních dovedností

F81.8 Jiná vývojová porucha školních dovedností

F81.9 Vývojová porucha školních dovedností nespecifikovaná

F82 Specifická vývojová porucha motorických funkcí

F83 Smíšené specifické vývojové poruchy (MKN-10, 2014, s. 244-247).

Ve zdravotnictví tato klasifikace označuje diagnózy, které žákům a studentům přidělují odborníci v pedagogicko-psychologických poradnách nebo lékaři. Tyto diagnózy mohou přidělovat např. neurologové, psychiatři či logopedi.

Podle Mezinárodní klasifikace nemocí jsou žáci a studenti v základním a sekundárním vzdělávání označováni za *žáky či studenty se speciálními vzdělávacími potřebami*. Pokud se ale jedná o terciální vzdělávání, kam mimo jiné patří i vysokoškolské vzdělávání, jsou studenti se specifickými poruchami učení označováni za *studenty se specifickými potřebami*.

1.2 Výskyt

Podle toho, z jakého hlediska se na specifické poruchy učení díváme, zda z medicínského či speciálně-pedagogického, liší se i odhady výskytu specifických poruch učení. Jak uvádí Pokorná (2001, s. 69) „v šedesátých a začátkem sedmdesátých let 20. století se výrazně liší odhady specifických poruch učení u dětí. Práce lékařských odborníků uvádějí výskyt u 1-4,5 % dětské populace. Psychologové a speciální pedagogové naproti tomu odhadují výskyt dětí s těmito obtížemi na 15-25 %“. Ve školním roce 2001/2002 bylo v České republice diagnostikováno 5 % integrovaných jedinců se specifickými poruchami učení (Zelinková, 2003, s. 51). Nejnovější statistiky podle Krejčové, Bodnárové a kol. (2014, s. 6), uvádí 5-10% výskyt specifických poruch učení, avšak také upozorňují, že se jedná pouze o žáky oficiálně integrované.

V případě výskytu specifických poruch učení *u studentů vysokých škol*, Kocurová (2009, s. 29) uvádí, že prevalence postižení specifickými poruchami učení je mezi 2-5 %. K obdobným výsledkům dospěli i při jejich výzkumu na Západočeské univerzitě v Plzni, kdy sledovali zastoupení studentů s jednotlivými typy postižení. O poruchách učení z dětství vypovědělo 6 % respondentů a u 3 % porucha přetrvává až do doby vysokoškolských studií. V České republice se na vysokých školách setkáváme většinou s nižším zastoupením studentů s poruchami učení, než odpovídá frekvenci výskytu v celé populaci. Důvodů může být řada, např. studenti s poruchami učení jsou méně motivováni k vysokoškolskému vzdělávání a po střední škole nepokračují v terciální vzdělávací sféře; vysokoškolské prostředí není schopné akceptovat tyto studenty a zacházet s nimi jako s ostatními studenty se speciálně vzdělávacími potřebami; studenti poruchu úspěšně kompenzují a jejich potíže jsou pouze dílčí a nespecifické; výrazný převis poptávky nad nabídkou míst na vysokých školách způsobuje, že studenti s poruchou učení se na vysoké školy nedostávají.

Pokud se zaměříme na *dospělou populaci*, tak Pokorná (2010, s. 32) odhaduje, že specifickými poruchami učení trpí 9 % dospělé české populace. Podle Zelinkové (2013, s. 11) se v české populaci vyskytuje přibližně 5-10 % jedinců, kteří neumí dobře číst a psát z důvodu dyslexie a dysortografie.

Jestliže se budeme dívat na specifické poruchy učení z pohledu jejich závažnosti, tak mírné formy jsou častější než těžké formy, které se vyskytují asi jen u 2 % dětí (Selikowitz, 2000, s. 18).

1.3 Klasifikace a projevy

Specifické poruchy učení zahrnují různorodou skupinu poruch, které se projevují obtížemi při nabývání základních vzdělávacích dovedností jako je mluvení, čtení, psaní a počítání. Často je provází další příznaky – poruchy řeči, obtíže v soustředění, impulzivní jednání, poruchy v oblasti percepce, motoriky (syndrom ADHD/ADD), (Bartoňová, 2006, s. 144). V názvu poruchy figuruje vždy předpona *dys* – která znamená nedostatečný, nesprávný vývoj dovednosti. Druhá část názvu je přejata z řeckého označení té dovednosti, která je postižena (Zelinková, 2003, s. 9).

Na základě obecných projevů specifických poruch učení můžeme definovat konkrétní specifické poruchy. Nejznámější specifickou poruchou je *dyslexie* (porucha čtení). Dalšími specifickými poruchami jsou *dysgrafie* (porucha psaní), *dysortografie* (porucha pravopisu), *dyskalkulie* (porucha počítání), *dyspinxie* (porucha kreslení), *dysmúzie* (porucha hudebnosti), *dyspraxie* (porucha schopnosti vykonávat složité úkony).

Dyslexie – (z řeckého *lexis* – čtení) - „je specifická porucha čtení, projevující se neschopností naučit se číst běžnými výukovými metodami. V doslovném překladu znamená potíže se slovy nebo poruchu v práci se slovy, přesně pak poruchu ve vyjadřování řeči psanou (v psaní) a ve zpracování psané řeči (čtení). Dítě má problémy s rozpoznáním a zapamatováním si jednotlivých písmen, zvláště pak písmen tvarově podobných (b-d s-z, t-j). Problémem může být i rozlišení zvukově podobných hlásek (a-e-o, b-p). Pro dítě je náročné spojování hlásek v slabiku a souvislé čtení slov, související s oslabením v oblasti spolupráce mozkových hemisfér (Matějček 1993, 1995, Pokorná 1997, Zelinková 1995) i řadou autorů uváděné souvislosti s očními pohyby. Porucha může postihnout rychlost čtení, správnost čtení, porozumění čtenému textu“ (Bartoňová, 2006, s. 146).

Selikowitz (2000, s. 53) definuje dyslexii jako závažné, nevysvětlitelné opoždění ve čtení, vyskytující se u průměrně nebo nadprůměrně inteligentního dítěte. Vašutová (2008, s. 41) uvádí, že pro dyslexii je charakteristické, že postihuje celou osobnost. Je oslabeno vnímání, řeč, paměť, motorika a kontrola pozornosti. Může být příčinou neúspěchu v různých výukových předmětech.

Dysgrafie – (z řeckého *grafein* – psátí) – „je specifická porucha grafického projevu, postihující zejména celkovou úpravu písemného projevu, osvojování jednotlivých písmen, napodobení tvaru, spojení hlásky s písmenem a řazení písmen. Dítě opět zaměňuje tvarově podobná písmena, písmo je neuspořádané, těžkopádné, neobratné. Má tendence směšovat

psací a tiskací písmo. Žáci postižení touto poruchou se dlouho nemohou naučit dodržení lineatury, výšky písma. Píší pomalu, namáhavě, obsah napsaného v časové tísní nekoordinuje se skutečnými žákovými jazykovými schopnostmi. Často u nich zjišťujeme vadné držení psacího náčiní. Samotný proces psaní vyžaduje velkou koncentraci žákovy pozornosti, není schopen se soustředit na obsahovou a gramatickou stránku projevu. Je nutné, aby učitel věděl, že v případě delšího selhávání má možnost žákovi poskytnout práci na počítači či psacím stroji“ (Bartoňová, 2006, s. 146).

Zelinková (2003, s. 9) popisuje dysgrafii jako „poruchu osvojování psaní, která postihuje grafickou stránku písemného projevu, čitelnost a úpravu“. Podle Selikowitze (2000, s. 75) se často dysgrafie vyskytuje u dětí s poruchami čtení. Vašutová (2008, s. 43) uvádí, že se často objevují případy komplikované, kdy dysgrafie může být primární příčinou dysortografie. Grafická složka odčerpává tolik pozornosti, že pravopisná složka zůstává nezvládnutá.

Dysortografie – (z řeckého orthos – správný, grafo – píši) - „je specifická porucha pravopisu, vyskytující se velice často ve spojení s dyslexií. Tato porucha nepostihuje celou oblast gramatiky jazyka, ale týká se tzv. specifických dysortografických jevů - vynechávky, záměny tvarově podobných písmen v písemné podobě, inverze, zkomoleniny, chyby z artikulační neobratnosti, nesprávně umístěné nebo vynechané vyznačení délek samohlásek, chyby v měkčení. Negativně ovlivňuje také proces aplikace gramatického učiva. Při uplatnění reedukační péče dělá dítě těchto chyb méně, ale na správné napsání potřebuje více času než ostatní žáci. V časově limitovaných úkolech (diktáty, písemné prověrky v jakémkoliv předmětu) se dysortografické chyby mohou znovu objevovat, přibývají chyby pravopisné i v jevech, které si dítě osvojilo a umí je ústně bez obtíží a správně zdůvodnit (Bartoňová, 2006, s. 147).

Selikowitz (2000, s. 66) definuje dysortografii jako závažnou poruchu pravopisu, která je obvykle definována jako více než dvě standartní odchylky v pravopisu pod úrovní věku dítěte. Podle Swierkoszové (2013, s. 25) se dysortografie vyskytuje společně s dyslexií v 80 % případů.

Dyskalkulie – (z latinského calculus) – „je specifická porucha matematických schopností. Porucha se týká zvládnutí základních početních výkonů“ (Bartoňová, 2006, s. 148).

Zelinková (2003, s. 10) definuje dyskalkulii jako „poruchu osvojování matematických dovedností, která se projevuje výraznými obtížemi v chápání číselných pojmů, v chápání

a provádění matematických operací“. Vašutová (2008, s. 45) definuje dyskalkulii jako poruchu, při níž je výrazně snížena schopnost užívat čísla. Je diagnostikována poměrně zřídka a tzv. „pravé dyskalkulie“ představují jen zlomek procenta v populaci.

Dyspinxie – „je specifická porucha kreslení, která je charakteristická nízkou úrovní kresby. Dítě zachází s tužkou neobratně, tvrdě, nedokáže převést svou představu z trojrozměrného prostoru na dvojrozměrný papír, má potíže s pochopením perspektivy“ (Bartoňová, 2006, s. 148).

Dysmúzie – (z řeckého músa – bohyně umění) – „je specifická porucha postihující schopnost vnímání a reprodukce hudby, projevuje se obtížemi v rozlišování tónů, dítě si nepamatuje melodii, nerozlišuje a není schopno reprodukovat rytmus. Potíže se čtením a zápisem not spíše souvisí s problémy dyslektickými, resp. dysgrafickými“ (Bartoňová, 2006, s. 148).

Dyspraxie – (z řeckého praxis – čin, jednání) – „je specifická porucha obratnosti, schopnosti vykonávat složité úkony, která se může projevit jak při běžných denních činnostech, tak ve vyučování. Podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí ji najdeme pod názvem specifická vývojová porucha motorické funkce. Tyto děti bývají pomalé, nešikovné, neupravené, jejich výrobky jsou nevzhledné, to často u dítěte vytváří nechuť k motorickým činnostem. Jejich obtíže se mohou projevit jak při psaní, v rámci jednotlivých výchov, ale i v řeči“ (Bartoňová, 2006, s. 149).

1.4 Etiologie

Etiologií specifických poruch učení se zabývala a stále zabývá celá řada badatelů. Co přesně způsobuje specifické poruchy učení se doposud nepodařilo žádnému z nich dostatečně objasnit. Pohled na příčiny vzniku specifických poruch učení se liší podle toho, zda se na ně díváme z pohledu speciálně-pedagogického, neurologického, psychologického, sociologického či lingvistického.

Jak uvádí Matějček (1995, s. 76 - 78) za velmi významnou je v oblasti etiologie specifických poruch učení považována práce Otakara Kučery, který prováděl výzkumy s dyslektickými dětmi v psychiatrické léčebně. Příčiny dyslexie rozdělil do čtyř skupin:

Skupina E – téměř 50 % dyslektiků s *drobným poškozením mozku*. K poškození mozku došlo zejména v období prenatálním a perinatálním. Tato skupina byla označena jako E (encefalopatie). Klinický obraz je typický pro lehké mozkové dysfunkce. U této skupiny

jsou velmi často popisovány poruchy řeči. Defekt čtení a pravopisu je velmi často těžšího charakteru a jeho náprava je velmi obtížná.

Skupina H - sem spadá téměř 20 % dětí a je jim přičítána *hereditární etiologie*. U těchto dětí se v anamnéze nachází doklady o poruchách sdělovacích funkcí v blízkém příbuzenstvu dítěte. Počítáme k nim kromě specifických poruch čtení a psaní i poruchy řeči, zvláště mají-li ráz artikulační neobratností. Obtíže ve čtení jsou u dětí této skupiny ve srovnání se skupinou předchozí spíše lehčího rázu a jejich náprava bývá také zpravidla rychlejší a úspěšnější.

Skupina hereditární encefalopatická (HE) - sem patří asi 15 % dyslektiků. V nálezech těchto dětí se vyskytovaly jak známky svědčící pro *etiologii encefalopatickou*, tak spojitosti hereditární. Dá se předpokládat, že drobné poškození mozku, které se projevuje celkem typickým klinickým obrazem a eventuelně i dalšími nálezy, svým způsobem „nasedá“ na terén oslabený či jinak predisponovaný hereditární.

Konečně poslední skupina je označována jako *kategorie neurotická či nejasná* a spadá sem zbývajících 15% dětí. Z jejich anamnézy nebylo možné zjistit původ dyslexie a u daného dítěte byla víceméně *izolovaným jevem*.

O. Zelinková s M. Čedíkem (2013, s. 15) uvádí, že „významnou roli hraje dědičnost. Je-li někdo z příbuzných dyslektik, má člověk přibližně 40% pravděpodobnost, že bude mít obdobné obtíže. U jednovaječných dvojčat je tato pravděpodobnost více než 90%. Dědičnost dyslexie ale neznamená, že ji má na svědomí jediný gen. Jde o dědičné oslabení dovedností, které jsou nutné pro nácvik čtení a psaní. Častěji se porucha vyskytuje u chlapců než u dívek, a to přibližně v poměru 4:1“.

Na základě dostupných informací přetrvání problémů poruch učení u dospělých jedinců přináší větší riziko u dětí žijících v nepříznivém rodinném prostředí, a u těch, které mají problémy s vrstevníky (Tailor, 2002, cit. podle Bartoňová, 2004, s. 41). „U mnoha jedinců, kteří v dětství trpěli poruchami učení, může být tato porucha vyřešena či kompenzována ještě na prahu dospělosti, u jiných přetrvávají příznaky až do dospělosti a působí obtíže. V současnosti jsou v popředí objektem zkoumání vysokoškolští studenti.“ (Bartoňová, 2012, s. 210-211)

2 VYSOKOŠKOLSKÉ STUDIUM SE SPU

Druhá kapitola teoretické části bakalářské práce je zaměřena na seznámení s legislativním ukotvením vysokoškolského studia osob se specifickými poruchami učení, se změnami, které nastávají při přechodu na vysokou školu, s podmínkami, které musí uchazeč o studium či student splnit, aby mu byla poskytnuta podpora v rámci přijímacího řízení či studia a také s druhy možných modifikací.

Vzdělávací systém v České republice prošel během posledních let velkým množstvím změn, které směřují k celosvětovým trendům ve vzdělávání. Pozornost se obrací i na studenty se zdravotním postižením, kam mimo jiné řadíme i studenty se specifickými poruchami učení. Tito studenti by měli mít srovnatelné možnosti při studiu na vysoké škole jako jejich spolužáci bez postižení.

V této souvislosti se často skloňovanými termíny staly „*integrace*“ a „*inkluze*“ a to na všech stupních vzdělávání. Slowík (2007, s. 32) *inkluzi* definuje jako „nikdy nekončící proces, ve kterém se lidé s postižením mohou v plné míře zúčastňovat všech aktivit společnosti stejně jako lidé bez postižení“. Pokud je to možné, nejsou přitom využívány žádné speciální prostředky a postupy. Pouze v situacích, kdy je to nezbytně nutné, nastupuje adekvátní pomoc a podpora. *Integraci* vysvětluje definicí podle Jesenského (1995), kdy je chápána jako „spolužití postižených a nepostižených při přijatelně nízké míře konfliktu vztahů těchto skupin“. *Integrace* tedy spočívá v zajištění speciálních prostředků, podpory a péče pro osoby s postižením, aby mohli být tito jedinci následně zapojováni do většiny činností v běžném životě společnosti. Zelinková (2005, s. 46) pojem *integrace* definuje jako „společné soužití postižených a běžné populace ve škole i mimo ni. Cílem však není pouze společný pobyt obou skupin v jedné třídě, ale skutečné soužití - *inkluzi*. *Inkluze* znamená ideální stav, kdy školní prostředí natolik odpovídá potřebám všech dětí, že není třeba ani stanovovat diagnózy ani vytvářet individuální vzdělávací programy. *Integrace* vede žáky k toleranci individuálních rozdílů, ke vzájemné pomoci a ohleduplnosti“.

2.1 Legislativní rámec

Právní normou k integraci zdravotně postižených vysokoškolských studentů je *zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách*, v platném znění, konkrétně § 21 čl. 1, bod e), který *ukládá veřejným vysokým školám* (soukromým vysokým školám tuto povinnost neukládá) *povinnost učinit všechna dostupná opatření pro vyrovnání příležitostí studovat na vysoké*

škole (Česko, 1998, s. 419). Nedílnou součástí těchto opatření je zajištění podpůrných služeb pro studenty se specifickými potřebami, které jim umožní řádné plnění studijních povinností a dosažení vysokoškolského vzdělání. Oblast podpory zdravotně postižených studentů není v rámci vysokoškolského vzdělávání v České republice koordinována centrálně. Každá vysoká škola si sama stanovuje, jak tuto podporu zabezpečí. Již několik let vznikají na vysokých školách *specializovaná střediska a centra podpory, která se zabývají studenty se specifickými vzdělávacími potřebami a tedy i studenty se specifickými poruchami učení*. Podpora poskytovaná studentům se specifickými poruchami učení je vymezena v rámci jednotlivých vysokých škol individuálně. Základní ukotvení nachází u většiny veřejných vysokých škol ve vnitřních dokumentech, označovaných příslušnými vysokými školami různě, např. *Rektorský výnos, Opatření rektora či Směrnice rektora, Metodika ale i Dlouhodobý záměr*. K provádění těchto dokumentů pak slouží například *Metodický pokyn*.

V případě Ostravské univerzity v Ostravě se jedná o *Směrnici rektora č. 195/2013, Podpora uchazečů a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami na OU a Metodiku podpory a vyrovnávání podmínek při studiu studentům se specifickými vzdělávacími potřebami na OU v Ostravě*. Cílem všech těchto dokumentů je standardizovat podporu poskytovanou uchazečům o studium a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami v rámci příslušné vysoké školy, definovat jejich práva a umožnit jim účast ve všech oblastech akademického života.

Výchozím dokumentem, který nastavuje stejná základní pravidla pro poskytování podpory vysokoškolským studentům na veřejných vysokých školách jsou Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, č.j. MSMT-2067/2015-1 z roku 2015. Tento dokument je závazný pro všechny veřejné vysoké školy, které si nárokují příspěvek na financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami. V Příloze č. 3 v Části 2., článku 2, je uvedena typologie postižení studentů pro účely financování zvýšených nákladů se specifickými potřebami. Podle této typologie je student se specifickou poruchou učení zařazen do kategorie D, kdy za osobu se specifickou poruchou učení je považována osoba, které dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, případně často souběžně se vyskytující ADHD objektivně brání standartním způsobem plnit studijní povinnosti. Uvedený dokument dále upravuje metodiku poskytování příspěvku, kvantifikuje zvýšenou nákladovost na studium podle jednotlivých typů postižení, stanovuje obecné podmínky zajišťování studia studentů

se specifickými potřebami a předkládá metodický standard pro jejich naplňování (MŠMT, 2015, s. 31-36).

Právo na vzdělání každého občana je zakotveno v *Listině základních práv a svobod*, konkrétně v Hlavě IV., která upravuje hospodářská, sociální a kulturní práva, v Článku 33, odst. 1), který uvádí, že každý má právo na vzdělání. Podle Článku 26 má každý právo na svobodnou volbu povolání a přípravy k němu. Článek 29 uvádí, že osoby zdravotně postižené mají právo na zvláštní ochranu v pracovních vztazích a na pomoc při přípravě k povolání (Česko, 2012). Listina základních práv a svobod je základním dokumentem, od kterého se odvíjí další dokumenty, které deklarují rovný přístup ke vzdělávání a rozvoj vzdělávacích příležitostí. Jsou jimi např. *Národní plán vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením* (který sestavuje Vládní výbor pro zdravotně postižené občany), *Národní program rozvoje vzdělávání v ČR, tzv. Bílá kniha, Národní plán rozvoje vzdělávání v ČR či Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti vysoké školy*. Z přijetí uvedených dokumentů je patrný posun v myšlení naší společnosti, který se týká pojetí vzdělávání postižených, ale i zájem společnosti o rozšiřování nabídky vzdělávacích příležitostí pro zdravotně postižené studenty.

2.2 Specifické prostředí edukace

V souvislosti s přechodem ze střední školy na vysokou školu a při jejím studiu jsou na studenty kladeny nové nároky, se kterými se doposud při studiu na střední škole většinou neseťkali. „Na vysoké škole jsou studenti méně v kontaktu učitel – student a studium obnáší především dlouhodobé úkoly a hodnocení až na konci semestru. Student už nemá takovou podporu rodiny a spolužáků, musí si umět sám zorganizovat čas. Navíc se liší i prostředí, ve kterém se pohybuje. Musí si zvykat na posluchárny v různých budovách, na spolubydlící a prostředí kolejí. Dalším problémem, kterému čelí studenti se specifickými poruchami učení jsou požadavky cizího jazyka. Pro mnoho z nich představuje cizí jazyk kámen úrazu, který jim brání v úspěšném dokončení studia.“ (Bartoňová, 2012, s. 214). S těmito nároky na studenta se ztotožňuje i Strnadová (2007, s. 77), která uvádí, že „běžným projevem studentů se specifickými poruchami učení jsou potíže s organizací vlastních aktivit a plánováním učení, s rozvrhnutím času na studijní povinnosti a nesystematičnost. Studium je navíc znesnadňováno nedostatečnou orientací v čase a prostoru“. K méně známým obtížím, které popisuje Strnadová (2007, s. 77) patří například obtíže v krátkodobé paměti, koncentraci pozornosti, laterality či jemné motoriky. Podle téže autorky pak bývá u studentů vysokých

škol se specifickými poruchami učení často uváděným problémem pomalé tempo a nedostatky v písemném projevu. Studenti mají problémy se psaním a vykazují zvýšené množství chyb.

Většina autorů ve svých publikacích popisuje různé techniky a rady, jak studovat efektivněji a být úspěšnější. Například Zelinková a Čedík (2013, s. 81-89) podrobně popisují krok za krokem, jak si student může se svými problémy pomoci sám. Nejdříve uvádí obecná doporučení a poté popisují jak lépe organizovat čas a hospodařit s ním. Upozorňují i na možné chyby. Hlavními chybami vidí „horečnatou práci či studium bez rozmyslu na počátku dne; porušování životní rovnováhy a stres; práci v nepořádku spojenou s hledáním všeho co potřebuji; nedostatek spánku a relaxace; nedostatek jídla, nezdravou výživu či nedůslednost k sobě samému“. Dále radí jak komunikovat či pracovat s pamětí. V neposlední řadě se věnují i stylům učení a studijním dovednostem.

Taktéž *Mezinárodní dyslektická asociace publikovala doporučení pro studenty vysokých škol se specifickými poruchami učení* a rozdělila je do čtyř oblastí:

a) *při kontaktu s vyučujícím* - studovat dopředu a často klást plnohodnotné otázky, aby si je vyučující zapamatoval; sednout si do první řady, je-li to možné, promluvit si s vyučujícím o specifických potřebách, být připraven jasně sdělit, proč se zajímají o přednášku, téma, knihu atd.;

b) *studijní dovednosti* - rozvrhnout si přednášky podle svých možností; zapojit se do studijních skupin, různých forem doučování; sehnat si staré testy; rozdělit si složité úkoly do menších celků – stanovit si kratší termíny, lhůty; studovat každý den, dělat si průběžně výtahy, výpisky, nenechávat všechno na poslední chvíli; zaznamenávat si nejasnosti z přednášky či studijních materiálů, dotazovat se na ně; půjčit si poznámky někoho jiného;

c) *organizační dovednosti* - rozvrhnout si den tak, aby si zvládli projít všechny předměty; začít s tím předmětem, který je nejtěžší nebo pro nás méně zajímavý; barevně si vyznačovat důležité věci; vyhledávat klidné místo k učení, zamyslet se nad tím, co je ruší a odstranit to; studovat na tom stejném místě každý den; nechat si raději časovou rezervu k učení; brát učení jako svou prioritu;

d) *seberozvíjení* - sehnat si další materiály k přednáškám, které pomohou při učení (kazety, videokazety atd.); chodit na kurzy čtení, psaní; pamatovat, že ne vždy je každý projekt, text dokonalý, akceptovat nezdary a oslavovat dílčí úspěchy; zlepšit si své dovednosti v psaní na stroji; najít si nějakého učitele, studenta, který by byl jejich vzorem, který by je inspiro-

val; dostatečně spát a neučit se dlouho do noci; dbát na své zdraví; nikdy se nevzdávat (Bartoňová, 2007, s. 102).

Pokud student není schopen řešit problémy se studiem pomocí vlastních sil, má možnost se obrátit na odborná pracoviště, kterými jsou např. Česká společnost Dyslexie či DYS – centrum Praha o.s.. V neposlední řadě se může obrátit na střediska a centra podpory pro studenty se specifickými potřebami při vysokých školách, kde po splnění stanovených podmínek mu budou nabídnuta a poskytnuta podpůrná opatření.

2.3 Specializovaná střediska a centra podpory

Specializovaná střediska a centra podpory zřizovaná při vysokých školách pro vysokoškolské studenty se specifickými potřebami jsou fenoménem současnosti. Jsou zřizována v souvislosti se zpřístupňováním terciálního vzdělávání osobám se zdravotním postižením. Jejich zřizování vyplývá mimo jiné také z *Pravidel pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, č.j. MSMT-2067/2015-1 z roku 2015, kde v Příloze č. 3 s názvem Financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami je v Části 4., odst. 2. uvedeno, že „vysoká škola zřizuje/vyčleňuje specializované pracoviště, jež je personálně schopno zajistit servis v požadované kvalitě a požadovaném rozsahu“*. Dále uvádí, že servisem je myšleno zajištění takových intervencí, které uspokojí specifické potřeby studentů s ohledem na jejich postižení a to v minimálním rozsahu a kvalitě dané metodickým standardem.

Specializovaná střediska a centra podpory podle Novosada (2006, s. 128) poskytují odborné pedagogické a psychologické poradenství vysokoškolským studentům, případně i zájemcům o studium na vysokých školách a někdy také pracovníkům vysokých škol. Novosad (2006, s. 128-129) tyto služby člení na: „a) profesní poradenství, které se zaměřuje na výběr vhodného studijního oboru či specializace; b) studijní poradenství, zaměřující se na problémy se studiem, studijními návyky, duševní hygienou, obtížemi s přechodem ze střední školy na vysokou školu; c) partnerské poradenství, zabývající se vztahy, sexualitou, interpersonální komunikací atd., d) psychoterapeutickou pomoc, která řeší osobní problémy, sebepojetí a sebedůvěru, rodinné a zdravotní problémy, toxikomanií apod.; e) speciální poradenství, zaměřené na komplexní zabezpečení zpřístupňování vysokoškolského studia občanům se závažným zdravotním postižením“.

Speciální poradenství Novosad (2006, s. 61) definuje jako „komplex poradenských služeb určených specifickým skupinám jedinců, kteří jsou znevýhodněni zdravotně či sociálně a jejichž handicap má dlouhodobý (chronický) nebo trvalý charakter“. Poradenství je důležitou součástí podpůrné pomoci, kterou poskytují akademičtí pracovníci - speciální pedagogové, psychologové či sociální pracovníci uchazečům o studium, studentům a mnohdy i zaměstnancům vysoké školy.

Strnadová (2007, s. 81) taktéž uvádí, že součástí poradenského systému České republiky jsou i vysokoškolské poradny, které poskytují poradenství studentům vysokých škol, zájemcům o toto studium i pedagogickým pracovníkům na vysokých školách. Služby, které poskytují, strukturuje do oblasti profesního, studijního a partnerského poradenství.

Speciálně pedagogická podpora pomáhá osobám se zdravotním postižením či zdravotním znevýhodněním se začleněním do vzdělávacího procesu a otevírá jim lepší možnost k uplatnění na trhu práce. Přispívá také k jejich integraci do společnosti.

Vzhledem k tomu, že terminologie, která označuje poskytovatele podpory pro osoby se specifickými poruchami učení není jednotná, bude v této bakalářské práci užíván termín „specializovaná střediska a centra podpory“.

2.4 Podpora studentů

V současné době jsou zřizována na většině veřejných vysokých škol specializovaná střediska a centra podpory, která svoji činnost zaměřují na zpřístupňování vysokoškolského vzdělávání studentům se zdravotním postižením. Vzhledem k tomu, že neexistuje právní předpis, který by koncepčně sjednotil nabízenou podporu a její rozsah, není nabídka podpory jednotlivých veřejných vysokých škol totožná. Využití systému podpory je dobrovolné a je na rozhodnutí každého uchazeče o studium či studenta, zda této možnosti využije. V případě, že se uchazeč o studium či student se specifickými poruchami učení rozhodne pro využití nabízené podpory v rámci přijímacího řízení či studia, je potřeba, aby splnil 3 základní podmínky, kterými jsou: 1.) podání žádosti o poskytnutí podpory; 2.) udělení souhlasu s evidencí příslušných údajů a 3.) doložení potvrzení o zdravotním postižení (dokladu o specifické poruše učení). Případné další specifické podmínky si stanovuje každá vysoká škola individuálně.

2.4.1 Diagnostika specifických poruch učení

Existence specifických poruch učení je prokazována zprávou z odborného pracoviště o jejich diagnostice. Janderková (2014, s. 108) popisuje tzv. „běžnou“ diagnostiku jako „diagnostiku, která odhaluje to, co jedinec nezvládá a současně to, v čem je nebo by mohl být úspěšný.“ V současné době se v oblasti vzdělávání stále častěji setkáváme s termínem *funkční diagnostika*. Funkční diagnostiku popisuje Zelinková a Čedík (2013, s. 61) jako diagnostiku, která sleduje, jak obtíže ovlivňují jedince ve studiu či na pracovišti. Sbírá co nejvíce informací k zajištění podpůrných opatření, která omezí důsledky poruchy a především vytvoří prostor k úpravě studijních podmínek.

Jak uvádí Janderková (2014, s. 107) pro diagnostikování specifických poruch učení se nejčastěji uplatňuje *pedagogická diagnostika*. Nicméně lze užít i psychologickou diagnostiku, sociální diagnostiku a lékařskou diagnostiku. Jednotlivé diagnostiky se liší zejména druhem používaných metod a zkoumanou oblastí.

Podle Cimlerové a kol. (2008, s. 7) diagnostika specifických poruch učení je u dospělých osob problematická, jelikož dospělí jedinci užívají celou řadu vědomých i nevědomých strategií, které diagnostický proces ztěžují a je třeba tyto strategie při diagnostice zohlednit.

Doposud byla pro diagnostiku specifických poruch učení u dospělých používána testová baterie pro žáky základních škol. Kolektiv autorek Cimlerová, Chalupová a Pokorná vydal v roce 2007 v našem prostředí první a ojedinělou diagnostickou baterii pro adolescenty a dospělé, která v současné době začíná být stále častěji používána i při diagnostice vysokoškolských studentů. Zelinková (2012, s. 55) uvádí, že „touto baterií se naše republika řadí mezi vyspělé státy, které disponují diagnostickým materiálem pro celoživotní posuzování nejen obtíží ve čtení, ale též souvisejících symptomů“.

Výsledkem diagnostického procesu by podle Zelinkové a Čedíka (2013, s. 59) „měla být zpráva z vyšetření, která musí obsahovat vyvozené závěry a následná doporučení, popř. výsledky jednotlivých zkoušek. Zpráva je nezbytná pro podpůrná opatření na všech typech škol, v zaměstnání či při různých dalších zkouškách, jako je například získání řidičského průkazu“.

Institucionální zabezpečení diagnostiky specifických poruch učení u vysokoškolských studentů je složité. Janderková (2014, s. 108) upozorňuje, že „v České republice je stále málo odborných pracovišť, která provádějí diagnostiku a vydávají zprávu z vyšetření jedinců ve věku vysokoškoláků a dospělých“. Můžeme však konstatovat, že situace v případě vy-

sokoškolských studentů se začíná zlepšovat v souvislosti se zřizováním specializovaných středisek, center podpory a rozšiřováním nabídky jejich služeb. Zelinková (2012, s. 56) mezi odborná pracoviště, která mohou provádět diagnostiku specifických poruch učení řadí: „pedagogicko-psychologické poradny, kde byl student sledován v době docházky na základní školu; psychologa, speciálního pedagoga na střední škole a poradenské centrum na vysoké škole“. Janderková (2014 s. 108) ještě výčet doplňuje o psychologickou ambulanci či poradnu. Jak již bylo uvedeno, součástí zprávy z vyšetření od všech jmenovaných diagnostických pracovišť by mělo být podle Zelinkové (2012, s. 56) doporučení pro *modifikaci studijních podmínek* i ověřování výsledků studia, které vychází z platných předpisů.

2.4.2 Modifikace podmínek

V souvislosti se vzděláváním si pod termínem „modifikace“ velká část dnešní populace vybaví „úlevy a zvýhodnění“ pro určitou skupinu studentů. Podle současných odborníků na danou problematiku se však o „úlevy ani o zvýhodnění“ nejedná. Mertin (2007, s. 18) smysl modifikace vidí v „uspořádání podmínek tak, abychom zjistili spíše schopnosti než neschopnosti“. Zelinková (2012, s. 56) popisuje modifikace jako soubor opatření, která slouží k vyrovnání podmínek studentů, kteří trpí nějakým handicapem. Zezulková a kol. (2013, s. 11) zdůrazňují, že *cílem modifikace není „protěžování či zvýhodňování“ studentů se zdravotním postižením, ale vytváření systému podpůrných opatření při studiu v souladu se standardy MŠMT o poskytování služeb studentům se specifickými potřebami*.

Pokud si jedinci, kterým byly diagnostikovány specifické poruchy učení zvolí studium na vysoké škole, u většiny veřejných vysokých škol mohou počítat s nabídkou podpůrných opatření. Podle Zezulkové a kol. (2012, s. 56) oblast podpory (její forma a rozsah) poskytovaná uchazečům o studium a studentům se zdravotním postižením spadá do kompetence každé vysoké školy, resp. univerzity. Prakticky to znamená zpřístupnit nejen přijímací řízení uchazečům se zdravotním postižením, ale celý výukový proces, tj. modifikovat studijní podmínky a studijní prostředí. Mertin (2007, s. 19) ještě modifikaci studijních podmínek upřesňuje o modifikaci průběžných či závěrečných atestací.

Jestliže vysoká škola žádá o příspěvek na financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, *způsob modifikace přijímacího řízení a studia vychází z Metodického pokynu MŠMT č.j. MSMT-2067/2015-1 z roku 2015, Přílohy 3*. V tomto dokumentu je mj. v Části 4., Článku 2, stanoveno, jakou podporu (zde označovanou jako

servisní opatření) může uchazeč o studium a student se specifickými potřebami čerpat. V případě uchazečů o studium a studentů se specifickými poruchami učení se jedná o *časovou kompenzaci, zpřístupnění studijní literatury, individuální výuku, studijní asistenci, diagnostiku a režijní opatření*. Jednotlivá standardizovaná servisní opatření definuje takto: *Časovou kompenzaci* – jako opatření organizačního typu, jímž je studentovi poskytována na konkrétní studijní aktivitu časová lhůta delší, než je pro tentýž účel standardní. V případě studentů s dyslexií (s ohledem na použité technologie pro vytváření dokumentů) se jedná typicky o časové navýšení pro kontrolu strukturní, typografické a ortografické správnosti textu, v případě studentů s dyskalkulií o časové navýšení pro kontrolu numerických operací;

Zpracovávání studijní literatury - jako souhrn technických opatření a postupů, jejichž výsledkem je studijní literatura v přístupném formátu – adekvátním pro studenty s postižením, zohledňujícím standardní pracovní metody, technické a smyslové možnosti studentů. V případě studentů se specifickými poruchami učení se jedná o elektronický editovatelný dokument (EED II), v němž je zpřehledněna a případně zvýrazněna struktura dokumentu, příp. je možné do něj takové zásahy provádět ze strany studenta;

Individuální výuku (příležitostnou/přechodnou) - jako intervenční opatření, jímž se v odůvodněných případech zajišťuje smyslová nebo fyzická přístupnost přímé výuky studentům se specifickými potřebami; v případě studentů s jazykovými specifickými poruchami učení se typicky jedná o individuální výuku cizích jazyků;

Studijní asistenci (jednorázovou intenzivní / příležitostnou) – jako kompenzaci fyzického omezení studenta se specifickými potřebami během výuky, při práci se studijními materiály nebo při výzkumu a při práci s technologiemi nutnými k plnění úkolů, které jsou součástí vzdělávacího programu. Studijní asistence zahrnuje především nácvik specifických dovedností, nácvik studijních strategií a pomoc při orientaci v neznámém dokumentu s netriviální strukturou. Nácvikem studijních a pracovních strategií je takový typ studijní asistence, který zajistí, že si student osvojí pracovní postupy, jimiž bude pak do co největší možné míry kompenzovat postižení; v případě studentů se specifickými poruchami učení se typicky jedná o nácvik strategií při práci s textem (efektivita čtení, orientace v dokumentech různého typu a různé délky a struktury) a o nácvik práce s výpočetní technikou umožňující kontrolu strukturní, typografické a ortografické správnosti textu;

Diagnostiku - jako intervenci nabízenou a poskytovanou osobám s deklarovanou nebo předpokládanou specifickou poruchou učení, pro niž nemají formální oporu v aktuálně

platném vyšetření, resp. nedisponují platnou zprávou z vyšetření. Může být poskytována: *uchazečům* přicházejícím na vysokou školu s přetrvávajícími obtížemi z nižších vzdělávacích úrovní, jejichž diagnóza je starší než dva roky a kteří požadují zohlednění svého postižení při přijímacím řízení, resp. při studiu na vysoké škole a *studentům*, jejichž obtíže se projeví v souvislosti s nároky kladenými vysokou školou;

Režijní opatření - jako intervenci, jejíž obsah není přímo závislý na typu studentova postižení nebo obsahu studia a je nedílnou součástí studijní podpory všech studentů se specifickými potřebami a není možné jej předem kvantifikovat (může jít o jednorázová i opakovaná opatření), ani stanovit přesnou náplň; jedná se o činnosti obecně organizačního rázu a administrativního rázu (organizační jednání se studenty a s akademickými i neakademickými pracovníky školy) a o studijní poradenství (návrhy individuálních studijních plánů, návrhy technických a studijních strategií, související jednání s akademickými i neakademickými pracovníky školy atd.). A teď již podrobněji k jednotlivým modifikacím (MŠMT, 2015, s. 45-56).

2.4.2.1 Modifikace přijímacího řízení

Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.4, základními podmínkami pro přiznání podpory uchazečům o studium se specifickými poruchami učení v rámci přijímacího řízení je podání žádosti o poskytnutí podpory, udělení souhlasu s evidencí příslušných údajů a doložení potvrzení o zdravotním postižení. Podle McGuire et al. (1996 cit. podle Mertin, 2007, s. 22) by měla být přiložena k přihlášce ke studiu na vysokou školu dokumentace, která poruchu jasně popíše a poskytne dostatečné informace ohledně projevů poruchy, které umožní instituci určit, nakolik jsou požadované úpravy adekvátní. Vysoká škola se také může spokojit s konkrétním popisem dosud realizovaných opatření na střední škole. Stáří zprávy by podle Mertina (2007, s. 23) mělo být maximálně 4 roky.

Mertin (2007, s. 20) vypočítává tyto možné postupy při modifikaci přijímacího řízení: „a) *prodloužení času na vyplnění protokolu písemné části; b) osvobození od konání zkoušky z cizího jazyka; c) stanovení přijatelné modifikace; d) přijetí na zkušební dobu a e) akceptování doporučující zprávy odborníka na poruchy učení, který má studenta v dlouhodobé péči.*“

Strnadová (2007, s. 82) považuje taktéž za důležité zohlednění studentů se specifickými poruchami učení u přijímacího řízení. Jako zcela běžné způsoby zohlednění uvádí „*navýšení času pro vykonání písemné části zkoušky, využití oddělené místnosti s menším počtem*

studentů kvůli lepší koncentraci pozornosti či možnost využít facilitátora“. Co se týká navýšení časového limitu, tak by se mělo jednat podle Zelinkové (2003, s. 186) o 25 % u lehčího stupně poruchy a 50 % u středního stupně poruchy. Podle Zezulkové a kol. (2013, s. 79) „*modifikace přijímacího řízení většinou vychází z úpravy podmínek, které měl student doporučený ke státní maturitní zkoušce a týká se zejména navýšené časové dotace.*“

2.4.2.2 Modifikace způsobu ověřování znalostí a studijních podmínek

Někteří studenti mají specifické poruchy učení diagnostikovány již na nižším stupni vzdělávání, u jiných se výrazněji projeví až při studiu na vysoké škole. Tito studenti taktéž mohou využít podpory poskytované vysokými školami pro studenty se specifickými poruchami učení. Opět musí splnit základní podmínky pro přiznání nároku na podporu (viz. kapitola 2.4) a taktéž rozsah a možnost využití podpory pro studenty se specifickými poruchami učení navazuje na výsledky diagnostiky. Na základě diagnostiky jsou vyhodnoceny potřeby studenta a vypracována doporučení, na jejichž základě může student požadovat modifikaci studijních podmínek a podmínek pro ověřování znalostí.

Co se týká *modifikace způsobu ověřování znalostí*, tak nejčastějšími kompenzačními kroky dle Zelinkové (2003, s. 187) jsou: „*volba formy zkoušení: ústní, nebo písemná; navýšení času na vypracování úkolů, testů apod. o 25 %; využití počítačů pro písemné vypracování odpovědí; přítomnost osoby, která předčítá text, student své odpovědi nahrává na kazetu; při zkouškách může být přítomný tzv. facilitátor - osoba, která předčítá text nebo otázky a zapisuje odpovědi; otázky ke zkoušce či testu může student dostat nahrané na magnetofonu; alternativní formy zkoušení (např. demonstrace, modelování, referáty)*“. Podle Mertina (2007, s. 20) je běžnou možností *navýšení časové dotace pro zpracování písemného testu o 15-20 %*. Dodává, že existuje i *možnost ústního instruování či psaní testu na počítači*.

Podle Strnadové (2007, s. 85) by studentům se specifickými poruchami učení na vysokých školách měla být dána *možnost volby mezi písemnou a ústní formou zkoušky*. Jako další možné podpurné opatření uvádí *navýšení času při písemné formě zkoušení; skládání zkoušky v jiné místnosti než ostatní studenti (z důvodu koncentrace pozornosti), kde by byli sami nebo v omezeném počtu; využití počítačů při písemné formě zkoušení pro vypracování odpovědi; předčítání zadání testu a nahrávání odpovědi na kazetu; přítomnost facilitátora*. Zezulková a kol. (2013, s. 79) v případě ověřování vědomostí upřednostňuje *ústní zkoušení, navýšení časové dotace a pokud se jedná o testy, tak tyto jsou bez časového omezení*.

Zelinková (2012, s. 58) důrazně upozorňuje, že „v průběhu studia ani zkoušek nesmí být student vystavován těm stresovým situacím, které jsou podmíněny jeho poruchou! (Např. čtení před skupinou studentů, práce v časovém stresu, zvukově nevhodném prostředí.)“

V případě *modifikace studijních podmínek* Zelinková (2012, s. 57) uvádí, že studentům pomáhají *přednášky ve formě prezentací*. V ideálním případě by měly být zpřístupněny před začátkem výuky, aby studenti mohli text doplňovat vlastními poznámkami. *Stěžejní informace by měly být zadávány písemně, čitelně a na viditelném místě*. Podle autorky se sám student musí podílet na optimalizaci podmínek výuky, jelikož jen on sám může odhalit pro sebe optimální zápisy a zpracování informací na základě znalosti sebe sama. Důležité jsou také přestávky ve výuce a provádění relaxačních cvičení.

K tomuto výčtu můžeme ještě připojit dnes běžně používanou metodu pro získání poznámek při přednáškách a to *nahrávání přednášky na diktafon a kopírování zápisů přednášek od kamaráda*. Další možností modifikace studijních podmínek podle Mull, Sitlingtona, Alpera (2001 cit. podle Mertin 2007, s. 21) je *možnost opakovat kurz bez penalizace, delší čas na dokončení programu, osvobození od požadavku jazykové zkoušky a náhrada kurzu*.

2.4.3 Podpůrné prostředky

Jak můžeme sledovat, nabídka možností podpory pro vysokoškolské studenty se specifickými poruchami učení je různorodá a neexistuje v současné odborné literatuře definice, která by vyjmenovávala všechny *možnosti podpory vysokoškolských studentů* při jejich studiu na vysoké škole. Nicméně, uveďme alespoň nejznámější.

Mertin (2007, s. 21) jako podpůrné služby uvádí:

a) *individuální vzdělávací program (lze zde stanovit podpůrné služby, které mají napomoci studentovi k úspěšnému studiu)*

b) *vývojové vzdělávání (vzdělávání zaměřené na podporu a rozvoj více složek osobnosti studenta, jako emoční rozvoj, kultivace mezilidských vztahů, formulace cílů apod.)*

c) *využití tutežského přístupu*

d) *osobní poradenství*

e) *specifické vzdělávací strategie*

f) *trénink ve využití podpůrných technologií.*

Za velmi potřebné potom Mertin (2007, s. 21) považuje *učební strategie, techniky učení, organizace učení, strategie zvládnání testů, strategie paměti, dovednost poslouchat, zaznamenávat výklad, komunikační dovednosti*. Významnou pomoc představuje *doučování, náprava poruch učení, kompenzační strategie, využití počítačových výukových programů*. Využití počítačů zahrnuje textové editory, vyhledávače pravopisných chyb, kalkulátory, software sloužící k organizaci času. Dále jde o využití *nahrávací techniky*. Některým studentům může pomoci, když se dobře naučí psát na stroji a zvládnout textový editor.

Strnadová (2007, s. 82-89) jako možnosti podpory studentů vysokých škol uvádí:

- a) *zkvalitnění přípravy a průběhu přijímacího řízení*
- b) *informování studentů vysokých škol již před začátkem nebo hned na začátku jejich vysokoškolského studia o problematice specifických poruch učení a systému podpory, kterou univerzity těmto studentům nabízejí*
- c) *příprava informační webové stránky pro studenty vysokých škol se specifickými poruchami učení*
- d) *pořádání seminářů pro studenty se specifickými poruchami učení, zaměřených na výuku studijních dovedností a strategií učení se*
- e) *vypracování systému zvláštních opatření při zkouškách pro studenty se specifickými poruchami učení (viz. modifikace ověřování znalostí)*
- f) *vytvoření inkluzivního studijního prostředí*
- g) *využití kompenzačních pomůcek a nástrojů informační a komunikační technologie, včetně využití softwaru*
- h) *zpřístupnění studentům jednotlivých oborů distanční formy studia.*

V teoretické části bakalářské práce byly nastíněny možnosti podpory, kterou mohou uchazeči o studium a studenti se specifickými poruchami učení využívat. V praktické části bakalářské práce bude provedena obsahová analýza dokumentů všech veřejných vysokých škol s cílem zjistit, jakou konkrétní podporu uchazečům o studium a studentům se specifickými poruchami učení tyto vysoké školy nabízí.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

Předmětem praktické části předkládané bakalářské práce je obsahová analýza dokumentů všech veřejných vysokých škol se sídlem na území České republiky. Dokumenty budou analyzovány s ohledem na uchazeče o vysokoškolské studium a vysokoškolské studenty se specifickými poruchami učení. Bude zjišťováno, jakou podporu veřejné vysoké školy těmto studentům nabízí. Jedná se o práci výzkumného typu, konkrétně o kvalitativní design výzkumu.

3.1 Cíle výzkumu

Hlavním výzkumným cílem předkládané bakalářské práce je zjistit, jakou podporu nabízí veřejné vysoké školy uchazečům o studium a studentům se specifickými poruchami učení.

Prvním dílčím výzkumným cílem bakalářské práce je zjistit, jakou podporu nabízí veřejné vysoké školy uchazečům o studium se specifickými poruchami učení.

Druhým dílčím výzkumným cílem bakalářské práce je zjistit, jakou podporu nabízí veřejné vysoké školy studentům se specifickými poruchami učení.

3.2 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky vychází z cílů výzkumu. Stanovili jsme si čtyři výzkumné otázky, na které budeme hledat odpovědi:

- 1. Kdo zajišťuje podporu uchazečů o studium a studentů se specifickými poruchami učení v rámci veřejné vysoké školy?*
- 2. Jakou diagnostiku provádí veřejné vysoké školy u uchazečů o studium a u studentů se specifickými poruchami učení?*
- 3. Jaký specifický přístup nabízí veřejné vysoké školy pro uchazeče o studium se specifickými poruchami učení v rámci přijímacího řízení?*
- 4. Jaký specifický přístup nabízí veřejné vysoké školy pro studenty se specifickými poruchami učení v rámci studia?*

3.3 Metoda sběru a zpracování dat

Na základě výzkumného problému byl zvolen kvalitativní design výzkumu. Metodou sběru dat byla zvolena analýza dokumentů, která byla doplněná o dotazování. Praktická část předkládané bakalářské práce bude vycházet z publikace Jana Hendla, (2008): Kvalitativní výzkum: Základní teorie a metody aplikace.

Kvalitativní výzkumník vybírá na začátku výzkumu téma a určí základní výzkumné otázky, které může modifikovat nebo doplňovat v průběhu výzkumu, během sběru dat a analýzy dat. Vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k osvětlení výzkumných otázek a provádí deduktivní a induktivní závěry. Analýza dat a jejich sběr probíhají současně (Hendl, 2008, s. 48).

Dokumenty mohou tvořit jediný datový podklad studie. Za dokumenty se považují taková data, která vznikla v minulosti, byla pořízena někým jiným než výzkumníkem a pro jiný účel, než jaký má aktuální výzkum. Výzkumník se tedy zabývá tím, co je již k dispozici, ale musí to vyhledat (Hendl, 2008, s. 204).

Analýza kvalitativních dat byla provedena metodou pomocí šablony podle Robsona (2003 cit. podle Hendl 2008, s. 225), která vychází z navrženého kódovacího systému, kdy kódy jsou voleny před výzkumem nebo jsou navrženy in vivo analýzou dostupných dat a slouží jako šablona pro analýzu. Identifikují se části textu, které lze označit tímto kódem a následně jsou shrnuty do tabulek a slouží jako podklad pro závěrečnou interpretaci.

Prvotním krokem při sběru dat bylo vyhledání předmětných dat na webových stránkách jednotlivých veřejných vysokých škol a poté specializovaných středisek a center podpory. Jestliže zde data nebyla nalezena, byl výzkum doplněn o dotaz na kompetentní osobu a to prostřednictvím e-mailu. Sběr dat probíhal v měsíci lednu, únoru a březnu roku 2015.

Shromážděná a analyzovaná data veřejných vysokých škol byla vyhodnocena a roztříděna podle předem navržených kódů a zpracována do přehledných tabulek. Následně byly vytvořeny kategorie, které byly podkladem pro závěrečnou interpretaci zjištěných dat.

3.4 Výzkumný soubor

Vzhledem k výzkumnému problému bakalářské práce byl v rámci výzkumného šetření zvolen záměrný výzkumný soubor. Výzkumný soubor tvoří všech 26 veřejných vysokých škol se sídlem na území České republiky. Přehled veřejných vysokých škol byl vyhledán

prostřednictvím internetu na webových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v měsíci lednu roku 2015 (viz. Příloha č. 1). Vysoké školy byly v Přehledu seřazeny abecedně, proto také ve výčtu výzkumného souboru této bakalářské práce bude dodrženo jejich abecední pořadí. Poté byla provedena obsahová analýza webových stránek všech 26-ti veřejných vysokých škol s cílem zjistit, zda a případně kdo zajišťuje na konkrétních veřejných vysokých školách podporu vysokoškolských studentů se specifickými poruchami učení. U 18-ti veřejných vysokých škol byla zjištěna existence specializovaného střediska či centra podpory zabývajícího se i studenty se SPU. U 5-ti veřejných vysokých škol nebyla nalezena žádná informace o existenci takového zařízení a u 3 veřejných vysokých škol bylo nalezeno specializované středisko nebo centrum podpory, avšak nebyla zde uvedena žádná informace, která by se týkala studentů se specifickými poruchami učení (viz. Příloha č. 2). Proto dalším krokem bylo kontaktování kompetentních pracovníků 5-ti veřejných vysokých škol, kterými jsou Akademie múzických umění v Praze, Akademie výtvarných umění v Praze, Janáčkova akademie múzických umění v Brně, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze a Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze a 3 pracovníků specializovaných středisek a center podpory a to Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně a Vysoké školy polytechnické Jihlava prostřednictvím e-mailu s cílem zjistit zda jejich vysoká škola či pracoviště nabízí podporu pro uchazeče o studium či studenty se specifickými poruchami učení. Konkrétní sdělení budou uvedena v kapitole 4 s názvem Analýza dat. Do výzkumného souboru byly zařazeny všechny veřejné vysoké školy, tedy i veřejné vysoké školy, které podporu studentům se specifickými poruchami učení nenabízejí nebo studium neumožňují a to z důvodu vytvoření komplexního obrazu o nabízené podpoře veřejných vysokých škol uchazečům o studium a studentům se specifickými poruchami učení.

Výzkumný soubor tedy tvoří tyto veřejné vysoké školy: 1. Akademie múzických umění v Praze (dále AMU), 2. Akademie výtvarných umění v Praze (dále AVU), 3. Česká zemědělská univerzita v Praze (dále ČZU), 4. České vysoké učení technické v Praze (dále ČVUT), 5. Janáčkova akademie múzických umění v Brně (dále JAMU), 6. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (dále JU), 7. Masarykova univerzita (dále MU), 8. Mendelova univerzita v Brně (dále MENDELU), 9. Ostravská univerzita v Ostravě (dále OU), 10. Slezská univerzita v Opavě (dále SU), 11. Technická univerzita v Liberci (dále TUL), 12. Univerzita Hradec Králové (dále UHK), 13. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (dále UJEP), 14. Univerzita Karlova v Praze (dále UK), 15. Univerzita

Palackého v Olomouci (dále UP), 16. Univerzita Pardubice (dále UPa), 17. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (dále UTB), 18. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno (dále VFU), 19. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále VŠB-TUO), 20. Vysoká škola ekonomická v Praze (dále VŠE), 21. Vysoká škola chemicko-technologická v Praze (dále VŠCHT Praha), 22. Vysoká škola polytechnická Jihlava (dále VŠPJ), 23. Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích (dále VŠTE), 24. Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze (dále VŠUP v Praze), 25. Vysoké učení technické v Brně (dále VUT) a 26. Západočeská univerzita v Plzni (dále ZČU).

4 ANALÝZA DAT A JEJICH INTERPRETACE

Cílem analýzy dat je nalézt odpovědi na položené výzkumné otázky. Tato kapitola je rozdělena na 4 podkapitoly, které se vztahují k výzkumným otázkám a korespondují s cíli výzkumu. Zpracováním získaných dat vznikne komplexní obraz o podpoře, která je veřejnými vysokými školami nabízena uchazečům o studium a studentům se specifickými poruchami učení.

4.1 zabezpečení podpory studentů se SPU

Jako první jsme se zabývali tím, kdo zabezpečuje podporu uchazečů o studium a studentů se specifickými poruchami učení. Z provedeného výzkumu vzešly **2 kategorie** a to: **institucionální zabezpečení** a **přístup ke studentům**.

Institucionální zabezpečení

Do této kategorie byly zařazeny všechny **kódy**, které se vztahují k institucionálnímu zabezpečení podpory pro uchazeče o studium a studenty se specifickými poruchami učení a to: ***neexistence střediska, středisko, centrum, poradna, poradna a centrum, kancelář pro studenty***.

Na základě analýzy získaných dat, jež se vztahují k ***institucionálnímu zabezpečení*** podpory uchazečů o studium a studentů se specifickými poruchami učení, bylo zjištěno, že na většině veřejných vysokých škol je v současné době již zřízeno specializované středisko či centrum podpory. Nejčastěji jsou tato specializovaná střediska či centra podpory zřizována jako celouniverzitní pracoviště a pod různými názvy, např.:

JU: „... *Centrum podpory studentů se specifickými potřebami* ...“

MU: „...*Teiresiás, plným názvem Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky*...“

SU: „...*Akademická poradna Slezské univerzity*...“

VUT: „...*Poradenské centrum Přes bloky*...“

TUL: „...*Akademická poradna a centrum podpory Technické univerzity v Liberci*...“

UK: „...*Kancelář pro studenty se speciálními potřebami IPSC RUK*...“

UJEP: „...*Univerzitní centrum podpory pro studenty se specifickými vzdělávacími potřebami*...“

Nicméně stále existují veřejné vysoké školy, které *specializované středisko* či *centrum* podpory pro uchazeče o studium a studenty se specifickými poruchami učení zřízeno *nemají*. Jedná se o vysoké školy různého zaměření. V případě uměleckého zaměření se jedná o Akademii múzických umění v Praze, Akademii výtvarných umění v Praze, Janáčkovu akademii múzických umění v Brně a Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze. Neexistence poradenských služeb je často vysvětlována zejména nízkým počtem studentů:

JAMU: „...vzhledem k počtu studentů, zaměstnanců i vzhledem ke své struktuře neorganizuje žádné samostatné poradenské jednotky...“

VŠUP v Praze: „...vzhledem k tomu, že jsme druhou nejmenší veřejnou školou v České republice a počet našich studentů se léta pohybuje kolem hranice 500, není zcela v našich možnostech ani zřídit, ani provozovat podobné centrum podpory...“.

V případě vysokých škol s jiným než uměleckým zaměřením nemají zřízeno specializované středisko či centrum podpory pro uchazeče o studium a studenty se specifickými poruchami učení Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze a Vysoká škola polytechnická Jihlava. K neexistenci specializovaného střediska či poradenského centra pro studenty se specifickými poruchami učení uvádí:

VFU: „...Naše univerzita opravdu dosud nenabízí speciální program pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami, takže ani v rámci Konzultačního a poradenského centra taková služba dosud neexistuje“...

VŠCHT Praha: „...Většinou na vysoké škole specifické problémy učení nemají na výkon studenta vliv a tak není nutné pro tyto studenty mít centrum, které by se jim věnovalo. ... Mezi našimi profesory jsou i dysgrafici a přiznávají, že odlišný způsob vysokoškolské výuky, vlastní plánování zkoušek a dalších aktivit jim umožnilo projít studiem bez toho, aby je tento problém jakkoliv omezil. (...) Pokud byste přesto potřebovala se studiem pomoci, existuje u nás Kariérní centrum, které kromě psychologů nabízí i kurzy a semináře. Velmi oblíbené jsou semináře efektivních studijních metod a time managementu. ...“

Shrnutí kategorie Institucionální zabezpečení

V rámci této kategorie bylo objasněno, zda veřejné vysoké školy mají zřízeno specializované středisko či centrum podpory pro uchazeče o studium a studenty se SPU a případné jejich konkrétní označení v názvu těchto subjektů. Z výsledků provedené analýzy doku-

mentů lze konstatovat, že většina veřejných vysokých škol má zřízeno specializované středisko či centrum podpory pro uchazeče o studium a studenty se SPU, které nese různé označení v jeho názvu. Nejčastěji se vyskytovalo označení „...centrum...“ a poté „...středisko ...“. Zjistili jsme však, že stále existují veřejné vysoké školy, které takové specializované střediska či centra podpory zřízeny nemají. Jedná se o všechny veřejné vysoké školy s uměleckým zaměřením, kde významným faktorem, který ovlivňuje zřízení těchto pracovišť je nízký počet studentů. V případě zbylých veřejných vysokých škol bylo zjištěno, že tyto sice mají zřízena různá centra, poradny apod., ale nejsou zaměřena na uchazeče o studium či studenty se specifickými poruchami učení.

Přístup ke studentům

Do této kategorie byly zařazeny kódy, jež se vztahují k přístupu ke studentům se specifickými poruchami učení. Z provedeného výzkumu vzešly tyto **kódy: neposkytování studia, neposkytování podpory a individuální přístup.**

Pokud se zaměříme na objasnění kódu **neposkytování studia** pro studenty se specifickými poruchami učení, tak studium studentům se SPU neposkytuje pouze Akademie múzických umění a odůvodňuje ji jedinečností jejich školy:

AMU: „...*Váš dotaz přišel na úzce výběrovou vysokou školu, kde se každoročně uchází vyšší počet uchazečů o studium než může být přijat. Proto možnosti studia pro osoby se specifickými poruchami učení neposkytujeme. Pokud uchazeč o studium na AMU má zdravotní postižení, řešíme tyto případy individuálně a samozřejmě, že se snažíme, pokud je to jen trochu možné, těmto uchazečům vycházet vstříc...*“

Je však důležité poukázat na Výroční zprávu o činnosti a hospodaření AMU za rok 2013, kde v bodě 8 písm. d) je uvedeno u DAMU, že „... *studentům s handicapem škola umožňuje individuální studijní program. ... V oborech FAMU nebyly v uplynulém roce do studia zapsány zdravotně handicapované osoby či osoby, jejichž specifické potřeby by vyžadovaly přijetí zvláštních opatření v režimu výuky. ... HAMU nemá v současné době zapsané studenty se zdravotním handicapem ...*“ (Pozn. AMU = DAMU + FAMU + HAMU). Kdo je považován za osobu s handicapem Výroční zpráva neuvádí.

Oproti shora uvedenému přístupu, další veřejné vysoké školy naopak studium studentům se SPU umožňují, nicméně jim **neposkytují žádnou podporu**. Vyjadřují se následovně:

VŠPJ: „... *VŠPJ neposkytuje podporu studentům se SPU. ...*“

VFU: „... zda Vaše vysoká škola umožňuje studium osobám se specifickými poruchami učení, pokud ano, tak: ano; - zda uchazečům o studium se SPU umožňujete modifikaci přijímacího řízení a případně jaké druhy modifikace nabízíte: ne; - zda studentům umožňujete modifikaci studia a případně jaké druhy modifikace nabízíte: ne. (...) Poradenství plánujeme ...“

Individuální přístup nabízí téměř všechny veřejné vysoké školy, které nemají zřízeno specializované středisko či centrum podpory, které by poskytovalo služby uchazečům o studium a studentům se specifickými poruchami učení. K tomuto přístupu uvádí:

AVU: „... Nase škola je prisne vyberovou instituci, která je však otevrena nejruznejsim typum osobnosti a talentu. Ke kazdemu studentovi pristupujeme s individualni pozornosti po celou dobu studia ...“

VŠUP v Praze: „... Přístup ke studentům nejen se SPU je pochopitelně na VŠUP v porovnání s jinými VŠ vysoce individuální a citlivý i v případě komunikace s administrativními složkami a vedením samotným ...“

UTB: „... Studijní oddělení podá specifickému uchazeči informace (...) a dále navrhne modifikaci přijímacího řízení (...) Požadavky studentů se řeší individuálně na jednotlivých fakultách ...“

Shrnutí kategorie Přístup ke studentům

Tato kategorie objasnila přístup, jak veřejné vysoké školy, které nemají zřízeno specializované středisko či centrum podpory, které by se zabývalo uchazeči o studium a studenty se SPU, k těmto uchazečům a studentům přistupují. Prvním přístupem je přístup Akademie múzických umění v Praze, která neposkytuje studium osobám se specifickými poruchami učení. Další přístup reprezentují veřejné vysoké školy, které sice poskytují studium studentům se SPU, nicméně jim neposkytují žádnou podporu. Poslední přístup reprezentují veřejné vysoké školy, jež podporu uchazečům o studium a studentům se SPU poskytují a to individuální formou na úrovni jednotlivých ateliérů či fakult.

4.2 diagnostika uchazečů o studium a studentů se SPU

Dále jsme se zabývali diagnostikou specifických poruch učení u uchazečů o studium a studentů se SPU. Z provedeného výzkumu vzešly tyto **2 kategorie** a to: **posudky jiných pracovišť a provádění diagnostiky.**

Posudky jiných pracovišť

Do této kategorie byly zařazeny všechny *kódy*, které se vztahují k posudkům jiných pracovišť, ať už je to *akceptace posudku jiného pracoviště, informativní charakter posudku či stáří posudku*.

K tomu, aby byla pro uchazeče o studium či studenta se SPU zajištěna modifikace přijímacího řízení či studia, musí tento uchazeč či student veřejné vysoké školy doložit doklad o specifické poruše učení. A jak se k předložení dokladu o SPU staví veřejné vysoké školy? Provedeným výzkumem jsme zjistili, že část veřejných vysokých škol *akceptuje posudek jiného pracoviště*, ať už pedagogicko-psychologické poradny či dalších odborných pracovišť, jak v rámci přijímacího řízení, tak i studia. Podmínkou však je, že předkládaný posudek splňuje jimi požadované nároky. *Posudek jiného pracoviště akceptuje* ČVUT, MU, MENDELU, OU, UHK, UP, UPa, VŠE a ZČU a k tomu uvádí:

ČVUT: „... *Diagnostiku nabízíme, ale akceptujeme i zprávu z PPP ...*“

MU: „... *Aby mohl být studentům a uchazečům s SPU poskytován podpůrný servis, je nutno doložit zprávu z diagnostiky poruch učení (...) Studenti a uchazeči, kteří aktuální zprávu nemají, mohou absolvovat diagnostiku ve Středisku Teiresiás ...*“

OU: „... *Samozřejmě zprávy z pedagogicko-psychologické poradny akceptujeme...*“

UHK: „... *Kromě zprávy pořízené na našem pracovišti akceptujeme také diagnózu a navrhovaná opatření z jiných poradenských pracovišť (např. z pedagogicko-psychologické poradny, speciálněpedagogického centra aj.). Zpráva však musí splňovat požadované nároky. ...*“

Posudek jiného zařízení akceptuje v rámci přijímacího řízení, v rámci studia však nikoliv Česká zemědělská univerzita, která uvádí:

ČZU: „... *V případě, že máte odborný posudek z Pedagogicko psychologické poradny, který jste předkládala k maturitě, zašlete jej přímo s žádostí o přijetí ke studiu, studijnímu proděkanovi fakulty, na kterou se přihlašujete“ (...)* „*Vyšetření studenta provádí (...) Na posudky nebo potvrzení od jiných osob/institucí není brán zřetel. ...*“

Oproti těmto veřejným vysokým školám posudky jiných pracovišť neakceptuje v rámci přijímacího řízení ani studia Slezská univerzita v Opavě:

SU: „...*v obou případech (při PZ i při studiu) vždy absolvujete vyšetření ještě u nás v poradně...*“

Posudky jiných pracovišť jsou některými veřejnými vysokými školami vyžadovány jak u uchazečů o studium, tak i u studentů. Slouží jako podklad pro vyšetření a mají **informativní charakter**. K tomuto kódu byly přiřazeny následující tvrzení zástupců veřejných vysokých škol:

SU: „... *posudek o SPU jiných pracovišť nám slouží jako podklad pro naše vyšetření. ...*“

UK: „... *Co se týče zpráv z jiných zařízení (PPP, SPC,...) je dobré, pokud je student poskytne danému pracovníkovi, který provádí funkční diagnostiku (pracovník má k dispozici materiál, ze kterého může vycházet). ...*“

Z akceptace posudku jiných pracovišť nám vyplynul další **kód** a to **stáří posudku**. Jak dlouhou dobu může být vypracovaný posudek aktuální a vhodný k jeho akceptaci? Zkoumané veřejné vysoké školy, se shodují v maximálním stáří posudku v délce 2 let. Ke stáří posudku uvádí:

ČVUT: „... *doklad o specifické poruše učení – kopie „Formuláře posudku k uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky“, nebo jiná zpráva z pedagogicko- psychologické poradny či speciálně pedagogického centra stará max. 2 roky ...*“

MU: „... *Aby mohl být studentům a uchazečům s SPU poskytován podpůrný servis, je nutno doložit zprávu z diagnostiky poruch učení, která nesmí být starší více než dva roky ...*“

TUL: „... *doklad o specifické poruše učení zjištěné na základě obecně dohodnutých výsledků v obecně dohodnutých psychometrických testech; (ne starší 2 let) ...*“

Pouze Univerzita Palackého v Olomouci uvedla:

UP: „... *posudky z poradenských zařízení (pedagogicko-psychologické poradny, SPC) akceptujeme. Neměly by být ale staré (někdy se stane, že nám někdo pošle zprávu z prvního stupně ZŠ. Pokud máte posudek od maturity, bylo by to fajn ...*“

Přesné stáří posudku zde sice uvedeno není, nicméně z uvedeného lze předpokládat taktéž doba max. 2 let.

Shrnutí kategorie Posudky jiných pracovišť

Tato kategorie přinesla zjištění, že velká část veřejných vysokých škol akceptuje v rámci přijímacího řízení i studia posudek jiného pracoviště, při splnění požadovaných nároků. Oproti těmto veřejným vysokým školám jsou však veřejné vysoké školy, které posudek jiného pracoviště akceptují pouze v rámci přijímacího řízení či jej neakceptují vůbec.

Nicméně i tyto veřejné vysoké školy požadují doložení posudku, pokud jej má uchazeč o studium či student k dispozici. V tomto případě pak tento posudek slouží jako podklad pro jejich vyšetření. K dalšímu zjištění, ke kterému jsme dospěli, je stáří posudku. K tomu, aby byl akceptován příslušnou vysokou školou, tak by neměl být starší než 2 roky.

Provádění diagnostiky

Tato kategorie sdružuje všechny **kódy**, jež souvisí s prováděním diagnostiky. Jedná se o kódy: **provádí diagnostiku, druh diagnostiky, neprovádí diagnostiku, nezjištěno**.

Prvním kódem v rámci této kategorie je **kód provádí diagnostiku**. U většiny veřejných vysokých škol bylo zjištěno, že provádí diagnostiku SPU. Jedná se o provádění diagnostiky jak v rámci přijímacího řízení, tak i studia. Patří sem např. JU, MU, UPa a UJEP. Dále bylo zjištěno, že všechny tyto veřejné vysoké školy provádí diagnostiku a zároveň i akceptují posudky jiného pracoviště. Tento kód potvrzují tyto informace:

JU: „... *Nabízené služby pro uchazeče o studium: diagnostika specifických potřeb; (...) Nabízené služby pro studenty: diagnostika. ...*“

MU: „...*Aby mohl být studentům a uchazečům s SPU poskytován podpůrný servis, je nutno doložit zprávu z diagnostiky poruch učení, která nesmí být starší více než dva roky. Studenti a uchazeči, kteří aktuální zprávu nemají, mohou absolvovat diagnostiku ve Středisku Teiresiás. ...*“

UPa: „...*Diagnostiku je možné realizovat u uchazečů o studium. Pokud má student problémy v průběhu studia, je možné diagnostiku realizovat také. ...*“

UJEP: „... *Každému studentovi/uchazeči (...) Univerzitní centrum podpory poskytuje podporu zejména prostřednictvím následujících servisních opatření – služeb: - diagnostika ...*“

Jedinou veřejnou vysokou školou, která jak v rámci přijímacího řízení, tak i studia provádí diagnostiku vždy je Slezská univerzita v Opavě. Toto zjištění vyplývá i z kódu akceptace posudku jiného pracoviště, kdy SU neakceptuje posudek jiného pracoviště, proto by měla provádět diagnostiku sama vysoká škola. Toto zjištění podporuje tento výrok:

SU: „... *v obou případech (při PZ i studiu) vždy absolvujete vyšetření ještě u nás v poradně a na základě toho Vám navrhne modifikaci zkoušek případně i podmínek pro studium. ...*“

Oproti těmto vysokým školám však některé veřejné vysoké školy provádí diagnostiku pouze v případě studentů. V případě uchazečů o studium diagnostiku neprovádí. Patří sem UTB a ZČU, které uvádí:

UTB: „... Diagnostiku spec. poruch učení provádí Akademické poradna UTB, na základě které se provádí modifikace studia“ ...

ZČU: „... O diagnostiku může požádat až student ZČU, zajišťuje jí speciální pedagožka, ale jedná se převážně o studenty, kteří již byli v minulosti diagnostikováni a potřebují jen pomoci s úpravami jejich studia ...“

Z kódu provádění diagnostiky samovolně vyplynul další **kód - druh diagnostiky**. Nejčastěji prováděnou diagnostikou je funkční diagnostika. Byla shodně zjištěna u OU, TUL, UHK a UK.

OU: „... OU je povinna v přijímacím řízení prokázat funkční diagnostikou typologickou identifikaci studenta SSP, stanovit předpokládané funkční dopady zdravotního postižení uchazeče SSP na komunikaci a provádění studijních a výzkumných aktivit v rámci zvoleného studijního oboru. ...“

TUL: „... TUL před přijímacím řízením provede diagnostiku/funkční diagnostiku uchazeče. Úprava podmínek při přijímací zkoušce vychází ze zařazení uchazeče do kategorie dle funkčních dopadů zdravotního postižení a stanoví předpokládané funkční dopady zdravotního postižení uchazeče se SP na komunikaci a provádění studijních a výzkumných aktivit v rámci zvoleného studijního oboru ...“

UHK: „... Funkční diagnostika zahrnuje (...) Doporučení z funkční diagnostiky jsou podkladem pro úpravu podmínek při přijímacích zkouškách a studiu. Uchazeč/student se SP je povinen při realizaci funkční diagnostiky spolupracovat. ...“

UK: „... samozřejmě, univerzita poskytuje uchazečům, tak i studentům funkční diagnostiku a následně z ní vyplývající úpravu přijímacího řízení, studia ...“

Dalšími zjištěnými diagnostikami, jež veřejné vysoké školy provádějí ať již pro uchazeče o studium či studenty jsou např. speciálně-pedagogická diagnostika, diferenciální diagnostika, psychologická diagnostika. Tyto diagnostiky např. provádí TUL, UP, VUT a uvádí:

TUL: „... TUL před přijímacím řízením provede diagnostiku/funkční diagnostiku uchazeče. (...) speciálně pedagogická diagnostika SPU, funkční diagnostika a poradenství, včetně kontinuální podpory studentů ...“

UP: „... *diferenciální diagnostika vlivů specifického znevýhodnění na studijní výkon ...*“

VUT: „... *studentům (...) je provedena diagnostika specifických poruch učení a případně jiný vhodný typ psychologické diagnostiky ...*“

Jak jsme zjistili z provedeného výzkumu, diagnostiku nabízí většina veřejných vysokých škol. Nicméně, ne všechny ve svých dokumentech konkretizují druh diagnostiky, jež nabízí pro své uchazeče o studium či studenty.

Dalším kódem v této kategorii je **kód neprovádí diagnostiku**. Tento kód nám představuje ty veřejné vysoké školy, jež neprovádí diagnostiku SPU ani žádný další druh diagnostiky. Jedná se o VFU, VŠB-TUO, VŠE, VŠCHT Praha, VŠPJ a VŠTE. Toto zjištění reprezentují tyto výroky či informace:

VFU: „... *provádíte či zajišťujete diagnostiku uchazečů o studium se specifickými poruchami učení? ne; ...*“

VŠB-TUO: „... *Obvykle nově evidovaní studenti sebou přináší již proběhlou diagnostiku. Pokud ne, zajistíme diagnostiku novou. Co se týká přijímacího řízení, obraťte se, prosím, na společnost SCIO, která zabezpečuje přijímací řízení. Uchazeči o studium, kteří mají postižení či jiné poruchy, se individuálně domlouvají přímo s touto společností. ...*“

VŠE: „... *diagnostiku sami nenabízíme ...*“

VŠTE: „... *IPC neprovádí diagnostiku znevýhodnění ...*“

Kódem nezjištěno byly označeny veřejné vysoké školy s uměleckým zaměřením, tedy AMU, AVU, JAMU, VŠUP a to z důvodu, že se nepodařilo zjistit, zda nabízí diagnostiku SPU či nikoliv.

Shrnutí kategorie Provádění diagnostiky

Tato kategorie přinesla vzhled do problematiky diagnostiky SPU. Z provedené analýzy dat vyplynulo, že většina veřejných vysokých škol provádí diagnostiku SPU a to jak v rámci přijímacího řízení, tak i studia. Tyto vysoké školy zároveň akceptují posudek jiného pracoviště. Jedinou veřejnou vysokou školou, která provádí diagnostiku vždy je Slezská univerzita v Opavě. Pokud se budeme zabývat druhem diagnostiky, tak nejčastěji je prováděna funkční diagnostika, i když veřejné vysoké školy nabízí i další diagnostiky. Diagnostiku oproti tomu neprovádí 6 veřejných vysokých škol různého zaměření a u 4 s uměleckým zaměřením nebyla zjištěna.

4.3 podpora uchazečů o studium při přijímacím řízení

Z provedeného výzkumu vzešly následující kategorie: poradenství, přístup a služby.

Poradenství

Do této kategorie byly zařazeny všechny *kódy*, jež se vztahují k poradenství a to: *informace o možnostech studia, informace o ubytování a podpůrných službách, individuální konzultace, poradenské služby, informační semináře, informace o kurzech a přijímacím řízení*.

Jak dokládá provedený výzkum, *poradenství* v různé formě a rozsahu je poskytováno na většině veřejných vysokých škol. U uchazečů o studium je nejčastěji poskytováno studijní poradenství, jehož cílem je pomoci uchazeči o studium s volbou vhodné profesní orientace, s výběrem vhodného studijního programu či oboru, ale také seznámení s nabídkou poskytované podpory a služeb, jež jsou poskytovány uchazečům o studium a studentům se specifickými poruchami učení. Jednotlivé veřejné vysoké školy k poskytování informací uvádí:

JU: „...*informace o možnostech studia; informace o možnostech ubytování a dalších podpůrných službách ...*“

OU: „... *organizace informačních seminářů o možnostech studia na Ostravské univerzitě v Ostravě; individuální konzultace zájemcům k výběru studijního programu a oboru; informace k proceduře přijímacího řízení ...*“

SU: „... *poskytování informací o možnostech studia na jednotlivých fakultách Slezské univerzity s důrazem na zohlednění speciálních potřeb uchazečů a potřeb trhu práce; individuální konzultace zájemcům o studium na SU o proceduře přijímacího řízení se zohledněním specifických potřeb (informace o přijímacím řízení); organizace informačních seminářů pro uchazeče ...*“

TUL: „... *nabízí komplexní systém odborného poradenství a konzultací formou individuálních setkání. Možnost konzultovat a hledat řešení studijních problémů či překážek, potíží při volbě profesní orientace, vztahových a osobních nesnází, sociálních problémů, krizových situací ap. Odborné poradenství a konzultace jsou určeny zejména uchazečům o studium ...*“

UTB: „... *poskytnou specifickému uchazeči vedle informací o možnostech studia také údaje o podmínkách pro specifické uchazeče ...*“

Shrnutí kategorie Poradenství

V rámci této kategorie bylo zjištěno, jaké konkrétní poradenské služby nabízí veřejné vysoké školy uchazečům o studium. Z provedené analýzy vzešlo, že nejčastěji se jedná o poskytování informací o možnosti studia na příslušné veřejné vysoké škole a o přijímacím řízení pro uchazeče o studium se SPU. Poradenství je poskytováno většinou formou individuálních konzultací.

Přístup

Do této kategorie byly zařazeny všechny kódy, jež se vztahují k přístupu veřejné vysoké školy ke svým uchazečům o studium. Konkrétně se jedná o **kódy: pomůcky, časová kompenzace, individuální podmínky, talent, prospěch, neposkytování studia a neposkytování podpory.**

Kód pomůcky nás obeznamuje s pomůckami, které může uchazeč o studium při skládání přijímací zkoušky používat. Některé veřejné vysoké školy umožňují uchazečům o studium používat, např. modifikované zadání testu (jež spočívá ve zvětšení písma a odsazení řádků či digitálním zadání testu) barevný zvýrazňovač, kalkulačku či software s hlasovým výstupem. Patří k nim:

ČVUT „... Konkrétně záleží samozřejmě na studentově projevu SPU ... nebo i zvětšené písmo s odsazenými řádky ...“

MU: „... 1. Uchazeč si může přinést a používat barevný zvýrazňovač pro zajištění lepší orientace v textu a porozumění zadání; 2. V případě zájmu je možné pracovat s digitálním zadáním testu na počítači a využívat podpůrné asistivní technologie (např. speciální software s hlasovou podporou a barevným zvýrazněním aktuálně čtené pasáže textu; 3. uchazeči s doloženou dyskalkulií mohou využívat během testu kalkulačku. ...“

UHK: „... možnost skládat přijímací zkoušku s využitím běžně používaných kompenzačních pomůcek nebo adaptivních technologií (např. PC se speciálním vybavením - hlasovým výstupem) ...“

Oproti těmto vysokým školám Univerzita Karlova v Praze tyto pomůcky a technologie nijak konkrétněji nedefinuje:

UK: „... využití různých pomůcek a technologií ...“

Jednou z nejčastějších forem podpory u uchazečů o studium se specifickými poruchami učení v rámci přijímacího řízení je **časová kompenzace**. Některé vysoké školy uvádí maximální možné navýšení času, který je uchazeči o studium poskytnut v rámci přijímací zkoušky. Existuje zde značný rozdíl mezi jednotlivými vysokými školami, kdy je čas na-

výšen od 25 % až do 100 %. Některé vysoké školy konkrétní navýšení neuvádí, uvádí pouze, že časový limit bude navýšen dle individuálních potřeb uchazeče o studium.

ČVUT: „... *Konkrétní záleží samozřejmě na studentově projevu SPU – vzhledem k tomu, že na ČVUT jsou přijímačky z matematiky formou testu, může uchazeč využít navýšení časového limitu (nejčastěji o 25 %)*...“

MU: „... *Přijímací zkoušku skládá uchazeč s postižením ve středisku Teiresiás a má kromě jiného k dispozici i individuálně prodloužený pracovní čas (nejvýše však dvojnásobek standardního času)*. ...“

TUL: „... *nejčastěji je na základě diagnostikované SPU při přijímacím řízení využívána uchazeči časová kompenzace* ...“

UJEP: „... *Každému studentovi/uchazeči jsou dle jeho specifických potřeb vytvořeny individuální studijní podmínky. UCP zajišťuje či zprostředkovává zejména: (...) časovou kompenzaci* ...“

UK: „... *nejčastěji spočívá v delší časové dotaci na složení přijímací zkoušky* ...“

UTB: „... *Specifičtí uchazeči či studenti mohou využívat prodloužené lhůty ke složení zkoušky; tato lhůta nesmí překročit dvojnásobek času běžně předpokládaného pro složení příslušného testu nebo zkoušky* ...“

VUT: „... *Poradenské centrum zajistí zpřístupnění, zajistí navýšení času na vykonání zkoušky až o 50 %* ...“

Často veřejné vysoké školy v rámci podpory uchazečů o studium při přijímacím řízení zmiňují **individuální podmínky** přijímacího řízení. Tyto vysoké školy přijímací řízení modifikují individuálně podle potřeb konkrétního uchazeče o studium. Uvádí:

OSU: „... *individuální řešení přijímacího řízení na základě požadavku z elektronické přihlášky* ...“

SU: „... *na základě požadavku z elektronické přihlášky, ve které uchazeč požádá o zohlednění svých speciálních potřeb, individuální řešení přijímacího řízení* ...“

UP: „... *Co se týče služeb při přijímacím řízení i při studiu - záleží, co máte v posudku/ve zprávě. Přijímačky i studium vždy modifikujeme podle individuálních potřeb studentů* ...“

UPa: „... *Na modifikaci přijímacího řízení se domlouváme se studentem a s pracovníky - koordinátory jednotlivých fakult. (...) ale respektujeme další potřeby dle posouzení PPP*...“

ZČU: „... Snažíme se vše řešit individuálně, ale samozřejmě není zájem snižovat kvalitu studia nebo přijímacích zkoušek. ...“

Na veřejných vysokých školách s uměleckým zaměřením nejsou přijímací zkoušky skládány např. ze všeobecného přehledu, matematiky či anglického jazyka jako na většině veřejných vysokých škol. V případě těchto vysokých škol je u přijímacího řízení důležitý **talent** uchazeče o studium ke zvolenému oboru. Příslušné vysoké školy uvádí:

AVU: „... O prijeti na naši skolu rozhoduju talentove zkousky, uchazeci neskladaji zadne znalostni testy, ale modeluji, kresli, individualne hovori s pedagogy atelieru, do ktereho se hlasi ...“

JAMU: „... Základním předpokladem k přijetí do studia i jeho úspěšného absolvování je u nás talent dotyčného studenta ...“

Na některé veřejné vysoké školy jsou uchazeči o studium přijímáni na základě **prospěchu** na střední škole. Proto na těchto vysokých školách není uskutečňováno přijímací řízení.

VŠTE: „... Pokud se hlásí student se SPU na bakalářské studium, je hodnocen dle prospěchu ...“

Kódem **neposkytování studia** byla označena pouze jedna veřejná vysoká škola a to Akademie múzických umění a to z důvodu již uvedeného v podkapitole. 4.1, Přístup ke studentům. V této podkapitole byla opětovně uvedena pro vytvoření komplexního obrazu o podpoře uchazečů o studium v rámci přijímacího řízení na všech veřejných vysokých školách.

V rámci přijímacího řízení **neposkytují podporu** uchazečům o studium dvě veřejné vysoké školy a to:

VFU: „... zda uchazečům o studium se SPU umožňujete modifikaci přijímacího řízení a případně jaké druhy modifikace nabízíte – ne ...“

VŠPJ: „... VŠPJ neposkytuje podporu studentům se SPU. ...“ Ze zasláního sdělení je patrné, že není rozlišováno mezi termínem uchazeč o studium a student.

Shrnutí kategorie Přístup

Tato kategorie nás seznámila s pomůckami, které mohou uchazeči o studium používat během přijímacího řízení. Nejčastěji se jedná o použití speciálního software s hlasovým výstupem. V rámci přijímacího řízení je nejčastěji poskytována podpora formou časové kompenzace, kdy časový limit je navýšen v rozsahu od 25 % do 100 %. Často konkrétní navýšení časového limitu není udáváno a to s odůvodněním, že je poskytováno dle konkrétních

potřeb uchazeče o studium. K dalším formám podpory uchazečů o studium přistupují veřejné vysoké školy individuálně s ohledem na specifické potřeby uchazeče a zprávu z funkční diagnostiky. V případě veřejných vysokých škol s uměleckým zaměřením je při přijímacím řízení důležitý talent k oboru, proto se zde nekoná přijímací řízení formou testování znalostí.

Služby

V této kategorii jsou zařazeny **kódy: asistence a příprava na přijímací zkoušky**. Část veřejných vysokých škol nabízí uchazečům o studium se specifickými poruchami učení také možnost **asistence** při přijímací zkoušce. Na tuto asistenci je pohlíženo různě. Nicméně zahrnuje asistenční služby od čtenářské asistence až po asistenci u závěrečného přepisu odpovědí do záznamového archu.

ČZU: „... *eventuelně čtenářskou asistenci – v závislosti na stupni obtíží ...*“

MU: „... *taktéž je možné zajistit asistenci při závěrečném přepisu odpovědí do záznamového archu. ...*“

Opět ne vždy veřejné vysoké školy nabízenou službu konkretizují:

TUL: „... *v odůvodněných případech nabízí možnost asistence při přijímacím řízení ...*“

UHK: „... *v odůvodněných případech možnost využít asistenční službu ...*“

Další nabízenou podporou pro uchazeče o studium je **příprava na přijímací zkoušky**. Forma přípravy je různá, od poskytnutí cvičných textů až po např. přijímací zkoušky nanečisto.

MENDELU: „... *uchazeč se specifickými potřebami má také právo dostat informace a materiály související s přijímacím řízením (cvičné texty, vzorové přijímací zkoušky apod.) ve formě odpovídající jeho specifickým potřebám. ...*“

OU: „... *organizace přípravných kurzů a dalších kurzů pro uchazeče a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami ...*“

VŠE: „... *organizování přijímací zkoušky nanečisto pro HS, kde by si mohli vyzkoušet testy z minulých let za velmi podobných podmínek, jako u oficiální přijímací zkoušky. ...*“ Dle sdělení VŠE studenti, kteří tuto možnost využili dosáhli většinou lepších výsledků u přijímacích zkoušek, než ve zkušebním testu.

Shrnutí kategorie služby

Tato kategorie nám nastínila další možnou podporu pro uchazeče o studium v rámci přijímacího řízení a to asistenci a přípravu na přijímací zkoušky. Asistence není většinou konkretizována a vysoké školy se odvolávají na individuální potřeby uchazeče o studium. Po-

kud ji konkretizují, tak se jedná o čtenářskou asistenci či asistenci při závěrečném přepisu odpovědí do záznamového archu. V případě přípravy na přijímací zkoušky jsou již vysoké školy konkrétnější a uvádí organizaci přípravných zkoušek nanečisto, přípravných kurzů, či poskytování cvičných textů.

4.4 podpora studentů při studiu

Z provedeného výzkumu vzešly tyto kategorie: **přístup, služby, technické zabezpečení, cizí jazyk a ověřování znalostí.**

Přístup

Do této kategorie byly zařazeny všechny **kódy**, jež se vztahují k přístupu zkoumaných veřejných vysokých škol k jejich studentům a to: ***neposkytování studia, neposkytování podpory a individuální přístup.***

Kódem ***neposkytování studia*** byla označena opět pouze jedna veřejná vysoká škola a to Akademie múzických umění. Důvod byl již uveden v podkapitole 4.1, Přístup ke studentům. Do této podkapitoly byla opětovně zařazena pro vytvoření komplexního obrazu o podpoře uchazečů o studium v rámci přijímacího řízení na všech veřejných vysokých školách. Kódem ***neposkytování podpory*** byla stejně jako v podkapitole 4.3, jež se zabývala podporou uchazečů o studium při přijímacím řízení označena VFU a VŠPJ, když tyto k poskytování podpory studentům se specifickými poruchami učení uvádí:

VFU: „... *zda studentům umožňujete modifikaci studia a případně jaké druhy modifikace nabízíte - ne ...*“

VŠPJ: „... *VŠPJ neposkytuje podporu studentům se SPU. ...*“

Individuální přístup v rámci studia nabízí svým studentům většina veřejných vysokých škol. Vysoké školy tento přístup označují různě, některé bez bližšího určení, pouze individuální přístup, jiné např. individuální úprava režimu výuky, individuální studijní plán, individuální studijní podmínky či dohoda s děkanátem a proděkanem. Principiálně se však shodují v tom, že přístup je závislý na konkrétním postižení a potřebách studenta. Důležité jsou také možnosti konkrétní vysoké školy.

AVU: „... *Ke každému studentovi přistupujeme s individualní pozorností po celou dobu studia. ...*“

ČZU: „... Na základě tohoto posudku, pokud ho student předloží pedagogovi, je po dohodě s pedagogem možnost individuální úpravy režimu výuky a zkoušení. Naopak nejsou možné úlevy v požadovaných znalostech oproti ostatním studentům. ...“

MENDELU: „... vytvoření individuálního studijního plánu. ...“

UJEP: „... Každému studentovi jsou dle jeho specifických potřeb vytvořeny individuální studijní podmínky. ...“

UP: „... Přijímačky i studium vždy modifikujeme podle individuálních potřeb studentů. ... Pokud něco nezaznělo, je možné se domluvit individuálně. ...“

UPa: „... Studentovi s SPU nabízíme po dobu studia na základě trojstranné písemné Dohody konkrétní servisní opatření. Ta jsou velice individuální dle potřeb studenta. ...“

VŠE: „... koncipování individuální vzdělávacích plánů ...“

VŠCHT Praha: „... Vždy záleží na aktivitě studenta a na dohodě s příslušným děkanátem a proděkanem pro pedagogiku. ...“

VŠUP v Praze: „... Přístup ke studentům nejen se SPU je pochopitelně na VŠUP v porovnání s jinými VŠ vysoce individuální a citlivý i v případě komunikace s administrativními složkami a vedením samotným. ...“

Shrnutí kategorie Přístup

V rámci této kategorie jsme rozkryli přístup, kterým veřejné vysoké školy přistupují ke svým studentům. Stejně jako v případě přijímacího řízení, tak i v případě studia některé veřejné vysoké školy neposkytují studium či podporu studentům se SPU. Jedná se konkrétně o AMU – neposkytování studia, VFU a VŠPJ v případě neposkytování podpory. Dále pak veřejné vysoké školy nabízí svým studentům individuální přístup, který závisí na konkrétních potřebách studenta. Zdůrazňují však, že se nejedná o úlevy v požadovaných znalostech.

Služby

V této kategorii jsou zařazeny všechny **kódy**, jež se vztahují k poskytování služeb studentům. Jedná se o: **poradenství, studijní asistenci, redakční služby, záznamy z přednášek, EEG Biofeedback a režijní opatření.**

Jak bylo zjištěno z provedeného výzkumu, **poradenství** je velmi často poskytovaným druhem podpory vysokoškolských studentů. Nabídka poradenských služeb ani jejich forma není totožná. Vysoké školy tuto službu pojmají různě a uvádí:

ČZU: „... ČZU nabízí studentům se zdravotním postižením, se specifickými poruchami učení nebo s potřebou psychologické péče možnost poradenství a vydání doporučení pro studenty i pro pedagogy k přístupu ke studentovi při výuce a zkoušení. ...“

JU: „... pomoc při řešení problémů při studiu, ...sociální poradenství, ...“

MENDELU: „... využití poradenských služeb Poradenského centra – psycholog, speciální pedagog ...“

OU: „... pedagogické poradenství zabezpečované kontaktními osobami na jednotlivých fakultách Ostravské univerzity; speciálně pedagogické poradenství; konzultant (psycholog) pro řešení obtížných situací při studiu ...“

TUL: „... pedagogické poradenství zabezpečované kontaktními osobami na jednotlivých fakultách Ostravské univerzity; speciálně pedagogické poradenství; konzultant (psycholog) pro řešení obtížných situací při studiu ...“

UJEP: „... Každému studentovi/uchazeči jsou dle jeho specifických potřeb vytvořeny individuální studijní podmínky. UCP zajišťuje či zprostředkovává zejména: individuální konzultace a poradenství ...“

VŠB-TUO: „... poradenské služby pro studenty, pedagogické i nepedagogické pracovníky ...“

VŠE: „... studijně-informační poradenství; speciálně pedagogické poradenství, ...; základní sociálně-právní poradenství; informační činnost v oblasti kompenzačních pomůcek, zdravotní péče a aktivit, zaměřených na ZPO; ...“

VUT: „... studentům VUT v Brně poskytujeme řadu diagnostických úkonů z oblasti psychologie a speciální pedagogiky ...“

Dalším **kódem je studijní asistence**. Jak vyplývá z provedeného výzkumu, jedná se o druh podpory, kterou nabízí většina veřejných vysokých škol. Opět ji veřejné vysoké školy pojmají různě. Ať už se jedná o její formu – skupinovou či individuální, tak její obsah. Velmi často ji pojmají jako nácvik studijních a pracovních strategií.

ČVUT: „... *Studijní asistence – tedy zácvik ve speciálních softwarech, kterými studenti s SPU čtou texty, nebo píšou testy (dysgrafici), k tomu potřebují digitalizované studijní materiály a ty jim připravujeme do formátu EED dle metodiky MŠMT. ...*“

JU: „... *zajišťování asistence; nácvik studijních a pracovních strategií ...*“

MU: „... *Poradenství ohledně studijních strategií a hospodaření s časem v případě, že máte problém s přípravou na zkoušky, učením se ze skript, rozvržením zkouškového období a jednotlivých termínů. ...*“

OU: „... *zprostředkování asistenčních služeb ...*“

SU: „... *dle potřeb a zájmů studentů zprostředkování asistenčních služeb ...*“

TUL: „... *studijní asistence ...*“

UHK: „... *jednorázová/příležitostná studijní asistence (nácvik studijních a pracovních strategií) ...*“

UJEP: „... *studijní asistenci ...*“

UK: „... *Asistence při studiu - Mezi možné formy asistence patří zejména zápis přednášky, příprava na přednášku nebo zkoušku, pořizování studijních materiálů, doučování, načítání textů, doprovod, obecná podpora při studiu a přímá studijní podpora při specifických situacích. ...*“

UP: „... *pomoc s organizací studia, tvorbou rozvrhu, různé asistence ...*“

VŠB– TUO: „... *nácvik studijních strategií pro studenty se specifickou poruchou učení ...*“

VŠCHT Praha: „... *Pokud byste přesto potřebovala se studiem pomoci, existuje u nás Kariérní centrum, které kromě psycholožky nabízí i kurzy a semináře. Velmi oblíbené jsou semináře efektivních studijních metod a time managementu. ...*“

VUT: „... *Studijní asistence - nácvik studijních a pracovních strategií. Studenti mohou využívat konzultací s psychologem nebo speciálním pedagogem za účelem osvojení si efektivních studijních strategií a studijních dovedností specificky orientované na poruchy učení a pozornosti. Konzultace probíhají buď individuálně nebo skupinovou formou. ...*“

Pokud se zaměříme na ostatní *kódy* v této kategorii a to **redakční služby, záznam přednášek a EEG Biofeedback**, tak jak vyplývá z provedeného výzkumu, tyto podpůrná opatření nejsou příliš častá. Některé veřejné vysoké školy je nabízí, jedná se např. o:

ČVUT: „... *Redakční služby při odevzdávání závěrečných prací* ...“

SU: „... *Studenti zde mohou kompletovat své písemné práce.* ...“

UP: „... *Přepis přednášek* ...“

UPa: „... *Zápis - Všichni studenti s tělesným či smyslovým handicapem, kteří si kvůli svému znevýhodnění nestihají na hodinách pořizovat zápisky, mohou využít službu Zápis. Nejedná se o doslovný zápis jako v případě přepisu, ale o pořízení zápisů z hodiny.* ...“

ZČU: „... *zvukový záznam přednášek* ...“

VUT: „... *EEG Biofeedback* ...“

Režijní opatření poskytují téměř všechny veřejné vysoké školy, nicméně jak vyplývá z provedeného výzkumu, tak je ve svých dokumentech, jež se týkají podpory studentů se specifickými poruchami učení většinou neuvádějí. Jejich poskytování vyplývá již z nabízených servisních opatření, která jsou definována v Příloze č. 3, *Metodického pokynu MŠMT č.j. MSMT-2067/2015-1*.

Shrnutí kategorie Služby

Tato kategorie nám představuje služby, které nabízí veřejné vysoké školy svým studentům. Nabídka služeb je rozmanitá, od různých druhů poradenství až po studijní asistenci či redakční služby, záznam přednášek a EEG Biofeedback. Studijní asistence zahrnuje zácvik pro práci se speciálními softwary, nácvik studijních a pracovních strategií, zápis přednášky, příprava na přednášku nebo zkoušku, pořizování studijních materiálů, doučování, načítání textů a další at' již v individuální či skupinové formě. Nesmíme opomenout ani režijní opatření, jejichž poskytování (tak jako poskytování i některých dalších služeb) vyplývá přímo z Metodického pokynu MŠMT, č.j. MSMT-2067/2015-1.

technické zabezpečení

Do této kategorie byly zařazeny všechny *kódy*, jež se vztahují k technickému zabezpečení studia studentů se specifickými poruchami učení na veřejných vysokých školách a to: **zapůjčení kompenzačních pomůcek, zpřístupnění studijní literatury a technická podpora.**

Jak bylo zjištěno, **kompenzační pomůcky** zabezpečuje pro své studenty většina vysokých škol. Jedná se především o zapůjčování software pro čtení, notebooků se speciálním softwarem na čtení či psaní matematických vzorců, případně zapůjčování dalších pomůcek, které usnadňují osobám se specifickými poruchami učení studium.

ČVUT: „... *dostupnost technických prostředků zohledňujících typ postižení, včetně možnosti zápujček vybraných zařízení. ... Zápujčky notebooků se softwarem na čtení, psaní matematických vzorců (pro dysgrafie) ...*“

MU: „... *Zapůjčení softwaru pro studenty s SPU. Program Easy Tutor umožňuje zvýraznění a převedení elektronického textu do zvukové podoby a tím usnadňuje vnímání čtené informace prostřednictvím multisenzoriálního přístupu.*“ ...

SU: „... *pro překonání informačního deficitu studentům se smyslovým postižením a pro různé způsoby četby (v centru k dispozici SW s hlasovým výstupem a ZoomTextem, (...) diktafony aj.) ...*“

TUL: „... *možnost zapůjčení kompenzačních pomůcek, např. diktafony, spec. SW- Zoom-Text USB, (...) notebooky, tablety, apod. - po dobu studia na TUL ...*“

UPa: „... *Studenti s dyslexií – ClaroRead software na podporu čtení, rozpoznání a korekci textu, ... digitální záznamník, diktafon ...*“

VŠTE: „... *možnost využití celé řady kompenzačních pomůcek a speciálního software, kterým je Informačně poradenské centrum vybaveno ...*“

Zpřístupnění studijní literatury je další velmi častou podporou pro studenty se specifickými poruchami učení. Nabízí ji většina veřejných vysokých škol a většinou se jedná o úpravu do digitální podoby. Vysoké školy k této podpoře uvádí:

JU: „... *technická podpora při zajišťování a zprostředkování studijních materiálů (digitalizace tištěných dokumentů, tisk, kopírování, pořizování audio a video dokumentů) ...*“

OU: „... *zpřístupňování studijních materiálů v různých formátech a pro různé způsoby četby ...*“

UHK: „... *elektronický editovatelný dokument, v němž je zřehledněna a případně zvýrazněna struktura dokumentu, případně do něj takové zásahy provádí student. ...*“

UK: „... *Zpřístupnění výuky a studijní literatury (audiodokumenty, editovatelné elektronické dokumenty 2. řádu). ...*“

VŠE: „... *Studijní materiály jsou pro studenty se specifickými studijními potřebami upravovány do digitální podoby, se kterou pak mohou pracovat pomocí kompenzačních pomůcek. ...*“

Kódem technická podpora, byly označeny nabízené služby jako je tisk, kopírování, skenování. Tuto službu nabízí:

JU: „... *technická podpora při zajišťování a zprostředkování studijních materiálů (digitalizace tištěných dokumentů, tisk, kopírování ...*“

OU: „...*kopírování dokumentů, tištění na speciálních tiskárnách, vypalování CD/DVD se soubory s výukovými materiály ze zdrojů dosažitelných v síti OU nebo od vyučujících, a to v rozsahu stanoveném tzv. autorským zákonem ČR ...*“

SU: „... *kopírování dokumentů ...*“

Shrnutí kategorie Technické zabezpečení

V rámci této kategorie byly přiblíženy další podpůrné prostředky, jež usnadňují studentům se SPU jejich studium na vysoké škole. Patří sem kompenzační pomůcky, kam patří zapůjčování software pro čtení, notebooků se speciálním softwarem na čtení či psaní matematických vzorců. Dalším druhem podpory je zpřístupňování studijní literatury do přístupné formy pro konkrétního uchazeče. Jedná se o zpracování literatury do elektronického dokumentu ve formátu EED II, či její zpracování do audio či video dokumentů. Mimo jiné mohou také studenti využívat technickou podporu, která zahrnuje tisk, kopírování dokumentů nebo i jejich vypalování na CD či DVD.

Cizí jazyk

V této kategorii jsou zařazeny **kódy**, jež se vztahují k výuce cizího jazyka. Jedná se o: **individuální výuku, strategii učení se cizímu jazyku a rozšířenou výuku jazyků (doučování)**. Z provedeného výzkumu je patrné, že se již mění pohled na výuku cizích jazyků a studentům se specifickými poruchami učení většina veřejných vysokých škol vychází vstříc na-

bídkou různých podpůrných opatření. Nejčastěji se jedná o *individuální výuku*. Tu však často zkoumané veřejné vysoké školy nijak nekonkretizují.

ČVUT: „... *Individuální výuka v případě výuky cizích jazyků ...*“

JU: „... *individuální výuka ...*“

OU: „... *služba individuální výuky ...*“

SU: „... *dle potřeb a zájmů studentů zprostředkování služby individuální výuky ...*“

TUL: „... *individuální výuka ...*“

UHK: „... *příležitostná/přechodná individuální výuka ...*“

UJEP: „... *individuální výuku ...*“

UK: „... *individuální výuka (příležitostná/přechodná/soustavná) ...*“

VŠB-TUO: „... *individuální výuka pro studenty se specifickou poruchou učení ...*“

Některé veřejné vysoké školy nabízí další možnosti podpory při výuce cizího jazyka jako např.:

MU: „... *Podpůrná výuka cizích jazyků – tato výuka nenahrazuje doučování ani výuku na fakultě, zaměřuje se spíše na strategie učení se cizímu jazyku a práci s textem. Je nutné k této výuce mít vlastní doučování. ...*“

VUT: „... *studentům je dostupná rozšířená výuka cizích jazyků vedená pracovníky ústavů jazyků fakult, případně externími lektory. Poskytována je zpravidla nad rámec standardní časové dotace věnované studiu cizích jazyků v učebních plánech. Výuka probíhá v malých individualizovaných skupinách. Cílem výuky je trénink jazykových dovedností a gramatiky. ...*“

Shrnutí kategorie Cizí jazyk

Prostřednictvím této kategorie jsme se blíže seznámili s nabízenou podporou pro studenty veřejných vysokých škol se SPU v rámci výuky cizích jazyků. Nejčastěji poskytovanou formou podpory je individuální výuka. Většinou však není v dostupných dokumentech nijak konkretizována. Oproti tomu MU nabízí podpůrnou výuku cizích jazyků, která se zaměřuje spíše na strategie učení se cizímu jazyku a práci s textem. VUT nabízí rozšířenou výuku cizích jazyků, kterou lze chápat jako doučování cizích jazyků.

Ověřování znalostí

V této kategorii jsou zařazeny **kódy**, jež se vztahují k ověřování znalostí při studiu. Jedná se o: **časovou kompenzaci, změnu druhu zkoušení a klidnější prostředí při testech.**

Z provedeného výzkumu bylo zjištěno, že velká část veřejných vysokých škol nabízí jako jedno z podpůrných opatření při ověřování znalostí **časovou kompenzaci**. Některé veřejné vysoké školy uvádí i její maximální navýšení, jiné nikoliv. K tomuto kódu byly přiřazeny tyto tvrzení:

ČZU: „... *delšího času na zkoušení ...*“

ČVUT: „... *prodloužení časového limitu pro vypracování testů ...*“

MU: „... *časové navýšení ...*“

MENDELU: „...*navýšení času při písemném zkoušení ...*“

TUL: „... *časová kompenzace ...*“

UHK: „... *studenti se SP mohou požádat o prodloužení lhůty ke složení zadaného úkolu/zápočtu/zkoušky, které nesmí překročit 50 % standardního času pro složení testu nebo zkoušky. ...*“

UJEP: „... *časovou kompenzaci ...*“

UK: „... *časová kompenzace ...*“

UP: „... *navýšení času u zkoušek ...*“

UTB: „... *prodloužení lhůty ke složení zkoušky ,max. 100%“ ...*“

VŠB-TUO: „... *časová kompenzace pro studenty se specifickou poruchou učení ...*“

VŠCHT: „... *se jedná především o delší dobu na napsání testů ...*“

VŠTE: „... *možnost mít na písemné testování více času ...*“

VUT: „... je v odůvodněných případech v Doporučení pro adaptaci studia stanovena míra doporučeného navýšení časové dotace na konkrétní studijní aktivity...“

ZČU: „... navýšení časové dotace při zkouškách ...“

I když většina veřejných vysokých škol konkrétně nedefinuje maximální navýšení časového limitu, tak uvádí, že výše navýšení závisí na konkrétních potřebách studenta.

Při objasňování **kódu změny druhu zkoušení**, bylo provedeným výzkumem zjištěno, že veřejné vysoké školy nabízí také možnost změny druhu zkoušení. K tomu uvádí:

ČZU: „... Jedná se např. o doporučení (...) pouze ústního zkoušení ...“

MENDELU: „... volba mezi ústní a písemnou formou zkoušení, dle potřeb studenta ...“

UP: „... změnu formy zkoušení (dle preference studenta, buď jen písemné zkoušení nebo jen ústní) ...“

VŠCHT Praha: „... případně zkoušení pouze ústní formou ...“

Oproti těmto veřejným vysokým školám Masarykova univerzita ke změně formy zkoušení uvádí:

MU: „... Vedení Masarykovy univerzity předpokládá, že zdravotní postižení nezakládá důvod pro změnu obsahu či formy průběhu zkoušení. Nežádejte tedy například o změnu písemného testu na ústní a na případy, kdy vám učitel tento postup navrhuje, nás upozorněte. ...“

Využití klidnějšího prostředí při testech je poskytováno z důvodu lepší koncentrace. Nabízí jej:

MU: „... psaní testu v klidnějším prostředí Střediska Teiresiás ...“

VŠTE: „... možnost vykonání zápočtů, zkoušek, ale též průběžných testů v prostorách Informačně poradenského centra ...“

Shrnutí kategorie Ověřování znalostí

Tato kategorie nám přinesla vhled do poskytované podpory studentům se SPU při ověřování znalostí. Z provedeného výzkumu vyplynulo, že nejčastěji je poskytována podpora studentům formou časové kompenzace. Většina veřejných vysokých škol míru časové kompenzace neuvádí, nicméně dodává, že navýšení závisí na konkrétních potřebách studenta. Další formou podpory je změna druhu zkoušení. Tu poskytují 4 veřejné vysoké školy, kdy oproti nim MU uvádí, že nelze změnit písemný test na ústní. Další nabízená podpora byla zjištěna změna prostředí při psaní testů, kdy studentům je nabízeno klidnější prostředí pro vyšší koncentraci.

5 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

V praktické části bakalářské práce se zabýváme podporou, kterou nabízí veřejné vysoké školy se sídlem na území České republiky svým uchazečům o studium a studentům se SPU.

Z provedené analýzy dat vyplývá, že většina veřejných vysokých škol má v současné době zřízeno *specializované středisko nebo centrum podpory* pro uchazeče o studium či studenty se SPU a to pod různým označením v jejich názvu. Nejčastěji se vyskytuje označení „centrum“ a poté „středisko“. Nicméně stále existují veřejné vysoké školy, které nemají zřízeno specializované středisko či centrum podpory pro studenty se SPU. Jedná se o veřejné vysoké školy s uměleckým zaměřením, AMU, AVU, JAMU a VŠUP v Praze. Neexistenci střediska odůvodňují především nízkým počtem studentů. Pokud však student potřebuje, poskytují mu individuální přístup při řešení jeho potíží. Pouze AMU uvedla, že studium studentům se SPU neposkytuje. Dalšími veřejné vysoké školy, sice mají zřízeny různé poradenské pracoviště, nicméně nejsou zaměřena na studenty se SPU. Patří sem UTB, VFU, VŠCHT Praha a VŠPJ. UTB a VŠCHT poskytují podporu svým uchazečům o studium či studentům, VFU a VŠPJ nikoliv.

Pokud se zaměříme na *diagnostiku SPU*, tak z výzkumu vyplynulo, že veřejné vysoké školy ve většině případů poskytují diagnostiku SPU jak uchazečům o studium, tak i studentům. Akceptují i posudky jiných pracovišť, pokud splňují požadované nároky. Pouze SU provádí diagnostiku SPU jak v rámci přijímacího řízení, tak v případě studia vždy. Doložení posudku jiného pracoviště požaduje (pokud jej má uchazeč o studium či student k dispozici) a slouží jako podklad pro jejich vyšetření. Shodně uvádí všechny veřejné vysoké školy, jež akceptují posudek jiného pracoviště, že posudek by neměl být starší než 2 roky. Toto zjištění plně koresponduje s názorem Mertina (2007, s. 23), který uvádí, že je potřeba sladit maximální stáří zprávy s pravidly pro střední školy. Je však možné prodloužit dobu platnosti posudku až na 4 roky. Nejčastějším druhem diagnostiky, kterou nabízí veřejné vysoké školy je funkční diagnostika. Její provádění je pravděpodobně reakcí na Metodický pokyn MŠMT, č.j. *MSMT-2067/2015-1*, který tento druh diagnostiky stanovuje pro účely financování zvýšených nákladů spojených se zajišťováním studia studentů se specifickými potřebami (MŠMT, 2015).

V případě *podpory uchazečů o studium při přijímacím řízení* z provedené analýzy dat vzešlo, že nabízená podpora uchazečů o studium v rámci zkoumaných veřejných vysokých

škola je obdobná. Uchazečům o studium je nabízeno poradenství zaměřené nejčastěji na přijímací řízení a studium příslušné veřejné vysoké školy. V rámci poskytované podpory je nejčastěji nabízena, ale i poskytována časová kompenzace. Rozsah časové kompenzace je v rámci zkoumaných veřejných vysokých škol nejednotný, pohybuje se od 25 % až do 100 %. Konkrétní navýšení většinou není uváděno s odůvodněním, že je poskytováno dle konkrétních potřeb uchazeče o studium. Názory odborníků na konkrétní navýšení taktéž nejsou jednotné. Zelinková (2012, s. 58) uvádí jako nejčastější prodloužení časového limitu o 25 %. K dalším formám přistupují veřejné vysoké školy také individuálně s ohledem na specifické potřeby uchazeče o studium a zprávu z funkční diagnostiky. Nicméně k nabízené podpoře patří: možnost použití modifikovaného zadání testu, hlasového softwaru, kalkulačky, zvýrazňovačů, čtenářská asistence, asistence při závěrečném přepisování odpovědí do záznamového archu a v neposlední řadě také organizování přijímacích zkoušek nanečisto. V případě AVU, JAMU a VŠUP v Praze, není podpora uchazečů o studium při přijímací zkoušce potřebná, jelikož pro přijetí na tyto veřejné vysoké školy je důležitý talent k oboru, o němž má uchazeč zájem. V případě AMU není podpora poskytována z důvodu neumožňování studia studentům se SPU. Podporu v rámci přijímacího řízení také neposkytuje VFU a VŠPJ.

Dalším analyzovanou oblastí byla podpora studentů se SPU při studiu. Z analyzovaných dat bylo zjištěno, stejně jako v případě uchazečů o studium, že AMU neposkytuje studium studentům se SPU. VFU a VŠPJ neposkytují těmto studentům podporu. Další veřejné vysoké školy nabízí svým studentům individuální přístup, který opět závisí na konkrétních potřebách studenta. Nabídka podpory pro studenty je rozmanitá, od různých druhů poradenství, režijních opatření, redakčních služeb či zápisů přednášek až po nejčastěji nabízenou formu podpory, kterou je studijní asistence. Ta nejčastěji spočívá v nácviku studijních a pracovních strategií, ale také v zácviku pro práci se speciálními softwary. Většina veřejných vysokých škol zapůjčuje svým studentům kompenzační pomůcky, kterými jsou notebooky a tablety se speciálním softwarem pro čtení či psaní matematických vzorců. Velmi častou formou podpory je i zpřístupňování studijní literatury do přístupné formy pro konkrétního uchazeče. Z provedeného výzkumu je patrné, že se veřejné vysoké školy zaměřují na pomoc studentům se SPU při výuce cizího jazyka. Základním podpůrným opatřením je v tomto případě individuální výuka cizího jazyka a nabízí ji většina veřejných vysokých škol. MU se zaměřuje spíše na strategie učení se cizímu jazyku a práci s textem. Oproti tomu VUT nabízí doučování cizích jazyků v rámci malých individualizovaných skupin.

V případě ověřování znalostí je nejčastěji opět nabízena a využívána časová kompenzace. Většinou navýšení časové kompenzace veřejné vysoké školy neuvádí, s odkazem na konkrétní potřeby studenta, ale jak vyplývá z analyzovaných dat, jedná se o navýšení až ve výši 100%. Studenti mohou také využít změny druhu zkoušení z písemného na ústní, nicméně MU tuto možnost jednoznačně vylučuje. V neposlední řadě mohou studenti využít klidnějšího prostředí při psaní testů a to z důvodu lepší koncentrace.

Závěrem je nutno podotknout, že úprava podmínek při přijímacím řízení a při studiu by se měla co nejméně odchylovat od běžného postupu. Z provedeného výzkumu je patrná snaha veřejných vysokých škol o nesnižování kvality studia, ale o uzpůsobení podmínek pro konkrétního uchazeče o studium či studenta se SPU.

5.1 Doporučení pro praxi

Z provedené analýzy dat, která probíhala v rámci všech veřejných vysokých škol se sídlem na území České republiky nám vzešlo několik možných doporučení pro praxi. Pracovníci specializovaných středisek a center podpory by měli svoji činnost zaměřit i na studenty posledních ročníků středních škol a prostřednictvím návštěv těchto škol představovat svoji činnost. Další možností propagace jejich činnosti by mohla být v rámci veletrhů, konferencí, případně dalších akcí zaměřených na vzdělávání. Propagace specializovaných středisek a center podpory by v případě některých konkrétních vysokých škol měla být rozšířena i v rámci těchto škol, kdy informace týkající se podpory uchazečů o studium či studentů se SPU nejsou na jejich stránkách uvedeny nebo je obtížné je nalézt. Dalším možným doporučením je vydání příručky, která by detailně popisovala služby, které tyto pracoviště nabízí pro své uchazeče o studium a studenty. Samozřejmě by zde měl být uveden postup a podmínky, které musí uchazeč o studium či student splnit, aby mu byla poskytnuta potřebná podpora. Při provádění výzkumu bylo zjištěno, že neexistuje webový portál, který by podával ucelený přehled o problematice SPU u studentů vysokých škol. Jeho zřízení se nám jeví jako potřebné.

ZÁVĚR

Předkládaná bakalářská práce se zabývá možností podpory vysokoškolských studentů se specifickými poruchami učení. Vysokoškolským studentům se SPU nebyla v odborné literatuře věnována příliš velká pozornost, nicméně situace se postupně zlepšuje a zájem odborníků narůstá i o tuto skupinu osob se SPU.

Důvodem ke vzniku této práce byl zájem o zjištění, jakou konkrétní podporu mohou nabídnout, ale také nabízí veřejné vysoké školy svým studentům se SPU. Dalším důvodem byla také zjištěná absence podobně zaměřeného textu, který by shrnoval a konkrétně uváděl subjekty, které zabezpečují podporu uchazečů o studium a studentů se SPU v rámci jednotlivých veřejných vysokých škol a v neposlední řadě i specifikoval podporu, kterou veřejné vysoké školy nabízí uchazečům o studium a studentům se SPU.

Bakalářská práce je strukturována na dvě části a to teoretickou a praktickou. *Teoretická část* práce je zpracována na základě prostudované odborné literatury, příspěvků z konferencí, časopisů a příslušné legislativy. První kapitola je zaměřena na představení a objasnění základní terminologie SPU, jejich výskytu, klasifikace, projevů a etiologie. Druhá kapitola objasňuje legislativní ukotvení práva na vzdělání osob se SPU, představuje specifické prostředí vysokoškolské edukace a konkrétní druhy a formy podpory, kterou mohou vysoké školy svým uchazečům o studium a studentům se SPU nabídnout. Vynechány nejsou ani konkrétní podmínky, které musí uchazeč o studium či student splnit, aby mu mohla být uvedena podpora poskytnuta.

Na poznatky získané v teoretické části pak navazuje *praktická část*, jejímž cílem je zjistit, jakou konkrétní podporu nabízí veřejné vysoké školy, jež působí na území České republiky, uchazečům o studium a studentům se SPU. V rámci výzkumných otázek jsme se pak zabývali tím, kdo zajišťuje podporu uchazečů o studium a studentů se SPU v rámci veřejné vysoké školy, jakou diagnostiku provádí veřejné vysoké školy a zejména tím, jaký specifický přístup nabízí veřejné vysoké školy svým uchazečům o studium a studentům se SPU v rámci přijímacího řízení a studia. Na základě výzkumného problému byl zvolen kvalitativní design výzkumu. Metodou sběru dat byla zvolena analýza dokumentů, která byla doplněná v případě potřeby o dotazování prostřednictvím e-mailu. Získaná data byla poté analyzována a interpretována. Interpretace dat v kvalitativní rovině je v tomto případě složitá ať už vzhledem k obsáhlému výzkumnému vzorku, tak i k tomu, že některá data jsou

vhodná spíše pro kvantifikaci. Výsledky provedeného výzkumu byly shrnuty jednak jednotlivě v rámci každé kategorie, tak poté souhrnně v kapitole s názvem Shrnutí výsledků výzkumu.

Přínos práce je spatřován zejména ve vytvoření *komplexního obrazu o subjektech, které zabezpečují podporu uchazečů o studium a studentů se SPU v rámci jednotlivých veřejných vysokých škol a o nabízené podpoře pro uchazeče o studium a studenty všemi veřejnými vysokými školami působícími na území České republiky*. Práce může být přínosná jak pro odborníky, jež se zabývají touto tematikou, tak i pro širokou veřejnost, zejména pak uchazeče o studium a studenty veřejných vysokých škol.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BARTOŇOVÁ, Miroslava, 2004. *Kapitoly ze specifických poruch učení I: vymezení současné problematiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3613-3.
- [2] BARTOŇOVÁ, Miroslava, 2012. *Specifické poruchy učení: text k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-232-1.
- [3] BARTOŇOVÁ, Miroslava, 2006. Specifické poruchy učení. In: PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Brno: Paido, s. 143-165. ISBN 80-7315-120-0.
- [4] BARTOŇOVÁ, M. et. al., 2007. *Specifické poruchy učení v kontextu vzdělávacích oblastí RVP ZV / Specific Learning Difficulties in Context of Educational Fields of RVP ZV*. VZ MSM0021622443. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-162-1.
- [5] CIMLEROVÁ, P., POKORNÁ, D., CHALOUPKOVÁ, E., 2008. *Diagnostika specifických poruch učení u adolescentů a dospělých*. Praha: IPPP. ISBN 978-80-86856-41-4.
- [6] ČESKO, 2012. *Listina základních práv a svobod: komentář* (název kurzívou). Eliška Walterová et al. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506.
- [7] HENDL, Jan, 2008. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4.
- [8] JANDERKOVÁ, Dita, 2014. Speciální vzdělávací potřeby žáků vysokých škol se zaměřením na specifické poruchy učení a chování. In *Sborník příspěvků z IX. ročníku mezinárodní konference "Vysokoškolské studium bez bariér" Vysokoškolské studium bez bariér*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, s. 102-120. ISBN 978-80-7494-169-6.
- [9] KREJČOVÁ, Lenka, 2014. *Specifické poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie*. 1. vyd. Brno: Edika. ISBN 978-80-266-0600-0.
- [10] KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, Lea, 2007. *Vysokoškolské studium se zajištěním speciálněpedagogických potřeb*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-141-6.
- [11] KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, Lea, Iva STRNADOVÁ a Vanda HÁJKOVÁ, 2012. *Cesty k inkluzi*. Vyd. 1. Praha: Karolinum. [4] s. obr. příl. ISBN 978-80-246-2086-2.
- [12] MATĚJČEK, Zdeněk, 1995. *Dyslexie: specifické poruchy čtení*. Vyd. 3., upr. a rozš. Jinočany: H & H. ISBN 80-85787-27-x.

- [13] MATĚJČEK, Zdeněk a Marie VÁGNEROVÁ, 2006. *Sociální aspekty dyslexie*. Vyd. 1. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-1173-2.
- [14] MERTIN, Václav, 2007. *Studenti s poruchami učení na vysoké škole*. Praha: FSV UK. Pražské sociálně vědní studie. Psychologická řada, PSY-019. ISSN 1801-5999.
- [15] NOVOSAD, Libor, 2006. *Základy speciálního poradenství*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-7367-174-3.
- [16] POKORNÁ, Věra, 2001. *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. Vyd. 3., rozš. a opr. Praha: Portál. ISBN 80-7178-570-9.
- [17] POKORNÁ, Věra, 2010. *Vývojové poruchy učení v dětství a v dospělosti*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-773-2.
- [18] SELIKOWITZ, Mark, 2000. *Dyslexie a jiné poruchy učení: co to jsou specifické poruchy učení a jak se diagnostikují, o poruchách koordinace a o nemotornosti, sociální a emocionální vývoj dítěte, jak mohou svým dětem pomoci rodiče a jak to bývá v dospělosti*. Vyd. 1. české. Praha: Grada. ISBN 80-7169-773-7.
- [19] SLOWÍK, Josef, 2007. *Speciální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1733-3.
- [20] VAŠUTOVÁ, Maria, 2008. *Děti se specifickými vývojovými poruchami učení a chování a násilí ve školním prostředí*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta. ISBN 978-80-7368-525-6.
- [21] ZELINKOVÁ, Olga, 2003. *Poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD*. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 8071788007.
- [22] ZELINKOVÁ, Olga, 2005. *Cizí jazyky a specifické poruchy učení*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Tobiáš. ISBN 8073110229.
- [23] ZELINKOVÁ, Olga, 2009. *Poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD*. 11. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-514-1.
- [24] ZELINKOVÁ, O., ČEDÍK, 2013. M. *Mám dyslexii: průvodce pro dospívající a dospělé se specifickými poruchami učení*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0349-0.

internetové zdroje:

- [25] Aktualizace MKN-10 s platností od 1. dubna 2014. In: *Aktualizace MKN-10 s platností od 1. dubna 2014: ÚZIS ČR* [online]. 2014. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/zpravy/aktualizace-mkn-10-platnosti-od-1-ledna-2013>
- [26] ČESKO. Zákon č. 111 ze dne 22. dubna 1998 o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998. Dostupný z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111>
- [27] MŠMT. *Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy* ze dne 10. února 2015. č. j. MSMT-2067/2015-1. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/pravidla-pro-poskytovani-prispevku-a-dotaci-verejnym-vysokym-2>
- [28] Veřejné vysoké školy, 2013. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 29. 1. 2013 [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/verejne-vysoke-skoly-4>
- [29] ZEŽULKOVÁ, Eva, NOVOHRADSKÁ, Hana, KOVÁŘOVÁ, Renata, KALEJA, Martin, 2013. *Studenti se specifickými vzdělávacími potřebami na vysoké škole*. Ostrava: PdF, Ostravská univerzita v Ostravě. 102 s. ISBN 978-80-7464-276-0. Digitální kopie ve formátu PDF dostupná také z (URN): <http://projekty.osu.cz/svp/studijni/studenti-se-SVP.pdf> (viz https://portal.osu.cz/wps/PA_Publika_n_innost_2/servlet/ShowRecord?publicationId=56600&publicationType=59&authorIdentifier=16136)

článek v časopisu:

- [30] KOCUROVÁ, Marie, 2009. Péče o dyslektiky na našich a západoevropských univerzitách. *Aula: revue pro vysokoškolskou a vědní politiku*. Roč. 17. č. 4. Praha: Centrum pro studium vysokého školství. s. 27-42. ISSN: 1210-6658.
- [31] ZELINKOVÁ, Olga, 2012. Dyslexie u studentů vysokých škol. *Psychologie pro praxi*. č. 1-2. Praha: Karolinum. s. 49-64. ISSN 1803-8670.

elektronický zdroj: CD

- [32] SWIERKOSZOVÁ, Jana. *Aspekty dyslexie dospělých*. Vyd. 2. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013, 1 CD-ROM. ISBN 978-80-7464-283-8.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

%	Procenta
ADD	Porucha pozornosti bez hyperaktivity
ADHD	Porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou
apod.	A podobně
atd.	A tak dále
CD	Kompaktní disk
č.	Číslo
č.j.	Číslo jednací
DAMU	Divadelní fakulta Akademie múzických umění v Praze
FAMU	Filmová a televizní fakulta Akademie múzických umění v Praze
HAMU	Hudební a taneční fakulta Akademie múzických umění v Praze
LMD	Lehká mozková dysfunkce
mj.	Mimo jiné
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
např.	Například
odst.	Odstavec
pozn.	Poznámka
s.	Strana
SPU	Specifické poruchy učení
tzv.	Takzvaně

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA PI: Přehled veřejných vysokých škol

PŘÍLOHA PII: Seznam specializovaných pracovišť a center podpory

PŘÍLOHA PI: PŘEHLED VEŘEJNÝCH VYSOKÝCH ŠKOL

Veřejné vysoké školy

- Akademie múzických umění v Praze (AMU)
- Akademie výtvarných umění v Praze (AVU)
- Česká zemědělská univerzita v Praze (ČZU)
- České vysoké učení technické v Praze (ČVUT)
- Janáčkova akademie múzických umění v Brně (JAMU)
- Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (JU)
- Masarykova univerzita (MU)
- Mendelova univerzita v Brně (MENDELU)
- Ostravská univerzita v Ostravě (OU)
- Slezská univerzita v Opavě (SU)
- Technická univerzita v Liberci (TUL)
- Univerzita Hradec Králové (UHK)
- Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP)
- Univerzita Karlova v Praze (UK)
- Univerzita Palackého v Olomouci (UP)
- Univerzita Pardubice (UPa)
- Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (UTB, zkrácený název: UTB ve Zlíně)
- Veterinární a farmaceutická univerzita Brno (VFU Brno, popř. VFU)
- Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO, zkrácený název: VŠB-Technická univerzita Ostrava, VŠB-TU Ostrava)
- Vysoká škola ekonomická v Praze (VŠE)
- Vysoká škola chemicko-technologická v Praze (VŠCHT Praha)
- Vysoká škola polytechnická Jihlava (VŠPJ či VŠP Jihlava)
- Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích (VŠTE)
- Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze (VŠUP v Praze)
- Vysoké učení technické v Brně (VUT, zkrácený název: VUT v Brně)
- Západočeská univerzita v Plzni (ZČU)

PŘÍLOHA PII: Seznam specializovaných pracovišť a center podpory

seznam specializovaných pracovišť a center podpory pro studenty se SPU	
Veřejná vysoká škola	Specializované pracoviště či středisko podpory
Akademie múzických umění v Praze (AMU)	není zřízeno
Akademie výtvarných umění v Praze (AVU)	není zřízeno
Česká zemědělská univerzita v Praze (ČZU)	Poradenské středisko pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami Oddělení pro zdravotně znevýhodněné studenty http://www.ivp.czu.cz/cs/?r=2904&i=2546
České vysoké učení technické v Praze (ČVUT)	Středisko pro podporu studentů se specifickými potřebami ELSA http://www.cvut.cz/stredisko-elsa
Janáčkova akademie múzických umění v Brně (JAMU)	není zřízeno
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (JU)	Centrum podpory studentů se specifickými potřebami https://www.jcu.cz/student/centrum-ssp
Masarykova univerzita (MU)	Teirésias – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky http://www.teiresias.muni.cz/
Mendelova univerzita v Brně (MENDELU)	Poradenské centrum ICV MENDELU http://icv.mendelu.cz/25460-poradenske-centrum
Ostravská univerzita v Ostravě (OU)	PYRAMIDA, centrum podpory studentů se specifickými potřebami http://pyramida.osu.cz/

Slezská univerzita v Opavě (SU)	Akademická poradna Slezské univerzity http://www.slu.cz/slu/cz/poradenska-centra/akademicka-poradna
Technická univerzita v Liberci (TUL)	Akademická poradna a centrum podpory Technické univerzity v Liberci http://www.tul.cz/akademicka-poradna-a-centrum-podpory_82
Univerzita Hradec Králové (UHK)	Středisko podpory pro studenty se specifickými potřebami Augustin https://www.uhk.cz/cs-CZ/UHK/Centralni-pracoviste/Poradenske-centrum/Augustin/Kontakt#UHK-Article
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP)	Univerzitní centrum podpory pro studenty se specifickými vzdělávacími potřebami http://bezbarier.ujep.cz/centrum-podpory-pro-studenty-se-specifickou-poruchou-uceni-ujep/#
Univerzita Karlova v Praze (UK)	Kancelář pro studenty se speciálními potřebami IPSC RUK http://www.cuni.cz/UK-4206.html
Univerzita Palackého v Olomouci (UP)	Centrum pomoci handicapovaným http://www.upol.cz/struktura-up/rektorat/useky-prorektoru/usek-pro-studium/centrum-podpory-studentu-se-specifickymi-potrebami/o-centru/
Univerzita Pardubice (UPa)	Akademická poradna Univerzity Pardubice APUPA http://www.upce.cz/studium/handicap/poradna-apupa.html
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (UTB)	Akademická poradna http://www.utb.cz/struktura/akademicka-poradna
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno (VFU Brno, popř. VFU)	neexistence střediska (pro studenty se SPU)

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO, VŠB-Technická univerzita Ostrava, VŠB-TU Ostrava)	Centrum Slunečnice http://slunecnice-ekf.vsb.cz/
Vysoká škola ekonomická v Praze (VŠE)	Středisko handicapovaných studentů http://shs.vse.cz/shs/o-stredisku/
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze (VŠCHT Praha)	neexistence střediska
Vysoká škola polytechnická Jihlava (VŠPJ či VŠP Jihlava)	neexistence střediska pro studenty se SPU
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích (VŠTE)	Informačně poradenské centrum http://www.vstecb.cz/Informacne-poradenske-centrum-840.htm
Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze (VŠUP v Praze)	neexistence střediska
Vysoké učení technické v Brně (VUT, VUT v Brně)	Poradenské centrum Přes bloky http://www.presbloky.cz/cs/clanek/handicap-poradna
Západočeská univerzita v Plzni (ZČU)	Informační a poradenské centrum ZČU http://www.zcu.cz/pracoviste/ipc/